

ARBETARSKYDD INOM INLÄRNING I ARBETET I GRUNDEXAMEN FÖR LANTBRUKSBRANSCHEN

UTBILDNINGSTYRELSEN

© Utbildningsstyrelsen och författarna
Ombrytning: Tmi Eija Högman
Översättning: Svenska yrkesinstitutet, Fortbildning och utvecklingstjänster

ISBN 978-952-13-3492-4 (pdf)

Utbildningsstyrelsen
PB 380
00531 Helsingfors
Telefon (09) 774 775
www.edu.fi/julkaisut

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	5
1 INLÄRNING I ARBETE ÄR EN DEL AV DEN GRUNDLÄGGANDE YRKESUTBILDNINGEN	7
2 BEGREPP INOM UTBILDNING, INLÄRNING I ARBETET OCH ARBETSSÄKERHET	9
3 ARBETSSÄKERHETEN ÄR EN DEL AV GRUNDERNA FÖR LÄROPLANEN	12
4 ARBETARSKYDDSLAGEN	14
5 BESTÄMMELSER OM SKYDDET AV UNGA ARBETSTAGARE	15
5.1 Den studerandes rätt till en trygg studiemiljö	15
5.2 Arbeten som är särskilt skadliga för unga arbetstagare	15
5.3 Arbeten som är farliga för unga arbetstagare	16
5.4 Lätta arbeten som är lämpliga för unga arbetstagare	18
5.5 Anmälan om anlitan­de av unga arbetstagare för farliga arbeten	18
5.6Handledning och introduktion för unga arbetstagare i arbeten som är särskilt skadliga och farliga	19
5.7 Undantagstillstånd för särskilt skadliga och farliga arbeten	19
5.8 Arbetstid	20
6 ANSVAR OCH SKYLDIGHETER FÖR PARTERNA I INLÄRNING I ARBETET	21
6.1 Parterna som bär ansvaret för arbets­säkerheten vid inlä­ring i arbetet	21
6.2 Utbildningsanordnarens skyldigheter	21
6.3 Den handledande lärarens skyldigheter	22
6.4 Arbetsgivarens skyldigheter	22
6.5 Arbetsplatshandledarens skyldigheter	24
6.6 Den studerandes skyldigheter	25
6.7 Ansvarsfrågorna på platser för inlä­ring i arbetet och gemensamma arbetsplatser som bildar ett nätverk	26
6.8 Arbetarskyddssamarbetet på arbetsplatserna	26
6.9 Studerandes företagshälsovård och första hjälpen	28
7 KRAVEN PÅ PLATSERNA FÖR INLÄRNING I ARBETET INOM LANTBRUKSBRANSCHEN	29

8	FÖRSÄKRANDET AV STUDERANDE I INLÄRNING I ARBETET	31
8.1	Den studerandes försäkringsskydd	31
8.2	Skyldighet att ersätta skador	31
8.3	Inläring i arbetet utomlands	32
9	KARTLÄGGNING OCH FÖREBYGGANDE AV RISKERNA INOM LANTBRUKSBRANSCHEN	33
9.1	Lagstadgade krav på kartläggningen av risker	33
9.2	Riskbedömningsprocessen	34
9.3	Riskbedömningen i praktiken	34
9.4	Anlitande av utomstående sakkunniga för riskbedömningen	36
9.5	Riskbedömning i kvalitetslednings- och arbets säkerhets system	36
9.6	Olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar inom lantbruksbranschen	36
9.7	Risker för olycksfall i arbetet och förebyggande av risker inom lantbruksbranschen	38
9.8	Risker och belastningsfaktorer i arbetsförhållandena	43
10	SKYDD MOT FAROR	47
10.1	Anskaffning av skyddsutrustning och kostnadsfördelning	47
10.2	Grundläggande strukturella egenskaper hos skyddsutrustning	47
10.3	Skyddsutrustning som behövs inom lantbruksarbeten	48
10.4	Användning av skyddsutrustning och övervakning av användningen ...	50
11	DEN STUDERANDES BEREDSKAP INFÖR PERIODEN INLÄRNING I ARBETET	52
12	INTRODUKTION AV STUDERANDE	53
13	STUDERANDE MED SÄRSKILDA BEHOV I SAMBAND MED INLÄRNING I ARBETET	54
14	YRKESPROV FÖR PÅVISANDE AV YRKESKUNNANDE	55
	LAGAR OCH BESTÄMMELSER SOM GÄLLER SÄKERHETEN INOM INLÄRNING I ARBETET	56
	KÄLLFÖRTECKNING	57
	WEBBPLATSER OM INLÄRNING I ARBETET OCH ARBETSSÄKERHET.....	58
	BILAGOR	59
Bilaga 1	Arbetarskyddet i yrkesutbildningen	60
Bilaga 2	Checklista för introduktion i arbetet	66
Bilaga 3	Verksamhetsprogram för arbetarskyddet vid småföretag	68
Bilaga 4	Checklista för säkerheten i arbetet och riskbedömning	70
Bilaga 5	Anmälan om riskfylld situation	74
Bilaga 6	Besiktningar av lyftkranar och vissa andra arbetsredskap enligt anordningsgrupp.....	76

INLEDNING

Inlärnin g i arbetet utgö r en väsentlig del av den yrkesinriktade grundexamen och behärska ndet av det framtida yrket. Inlärnin g i arbetet skall vara målinriktad, handledd och utvärderad utbildning. Perioderna för inlärnin g i arbetet skall med tanke på behärska ndet av yrket vara tillräckligt långa och mångsidiga. I början av studierna skall perioderna vara korta, men i takt med att kunskaperna och färdigheterna ökar så långa och mångsidiga som möjligt. Då får den studerande en möjlighet att med tanke på arbetslivet lära sig tillräckligt omfattande helheter och ta ansvar för sina arbetsuppgifter. Särskilt då det gäller yrkesstudierna inom lantbruket är perioderna av inlärnin g i arbetet till stor del bundna till vegetationsperioden, såning, bearbetning och skördarbeten.

Alla studeranden har rätt till en trygg inlärnin gsmiljö. Det innebär att läroanstalten, arbetsgivaren och den studerande innan inlärnin g i arbetet inleds skall sätta sig in i ansvarsfrågorna gällande arbetarskydd, olycksfall och skadeståndsansättningar samt i försäkringsskyddet. Arbetsgivaren och läroanstalten skall tillsammans förvissa sig om att den studerande har bekantat sig med arbetet och kan iaktta arbetarskyddsanvisningar. En av avsikterna med den här handboken är att samla all viktig information om arbets säkerheten i lantbruket inom samma pä rmar. Detta eftersom den stora mängden bestä melser och anvisningar om arbets säkerheten som gäller under den arbetsplats-förlagda inlärnin gen är spridd på olika källor. Handboken är avsedd att vara ett stöd för lärare, arbetsgivare och arbetsplats handledare, och målsättningen är en högklassig inlärnin gperiod i arbetet inom lantbruket utan olycksfall.

Den här handboken för arbetarskyddsfrågorna i inlärnin g i arbetet har tagits fram av nätverket för inlärnin g i arbetet inom branschen för naturtillgångar i ett projekt vid Päijänneinstitutet. Den Europeiska Socialfonden (ESF) har finansierat projektet. Handboken har skrivits av Tuomo Hannukkala. Arbetet har förberetts och planerats av en arbetsgrupp med följande medlemmar:

Inspektör Asko Ojala	Sydöstra Finlands arbetarskyddsdistrikt
Arbetarskyddsombud Erkki Rekola	Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt
Projektchef Inkeri Ritamäki	Seinäjoen Ammattioppilaitos
VD Veli-Matti Rekola	Landsbygdens Arbetsgivarförbund
Forskare Päivi Rissanen	Kuopio regionens Institut för Arbets hygien
Lantbruksföretagare/företagsplanerare Olli Suntiola	Suntiola gård/ProAgria Tavastland
Lärare Ilkka Murto	Päijänne-institutet
Projektkoordinator Jari Laine	Päijänne-institutet
Författare Tuomo Hannukkala	Päijänne-institutet
Utbildningsrådet Susanna Tauriainen	Utbildningsstyrelsen

Vi tackar också följande personer utanför arbetsgruppen för kommentarer och uppgifter som behövdes för skrivarbetet:

Överingenjör Arto Pekkala, Utbildningsstyrelsen
Projektchef Kyösti Louhelainen, Kuopioregionens institut för arbetshygien
Utvecklingschef Markus Pyykkönen, Social- och hälsovårdsministeriet
Ombudsman Carl-Henrik Lemström, Arbetarskyddscentralen
Arbetarskyddschef Esko Vainionpää, Seinäjoen Ammattioppilaitos
Forskare Janne Karttunen, Työtehoseura (TTS)
Byråchef Erkki Eskola, Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt
Veterinär Heikki Sirkkola, Päijänne-institutet
Veterinär Ari-Matti Pyyhtiä, Padasjoki kommun
Lärare Merja Nummela, Päijänne-institutet.

Helsingfors den 25 augusti 2006

Susanna Tauriainen
undervisningsråd

1 INLÄRNING I ARBETE ÄR EN DEL AV DEN GRUNDLÄGGANDE YRKESUTBILDNINGEN

Syftet med den grundläggande yrkesutbildningen är att ge studeranden den teoretiska och praktiska kunskap som behövs i yrket. Förutom undervisningen och de praktiska övningarna som äger rum vid läroanstalten, ingår inläring i arbetet som en fast beståndsdel i yrkesutbildningen. Grundexamen omfattar 120 studieveckor, dvs. tre år, av dessa utgör inläring i arbetet minst 20 studieveckor. En studievecka motsvarar en studieinsats på 40 timmar.

Inläring i arbetet, som äger rum på en arbetsplats i genuin miljö, är en del av utbildningen. Syftet är att förmedla den studerande sådana färdigheter som han/hon behöver i det framtida yrket, lära ut arbetslivspraxis och bereda den studerande möjlighet att öva i skolan skaffad kunskap i praktiken. Både arbetsgivaren och den studerande drar nytta av en lyckad arbetsplatsförlagd inläring. Ett av syftena med inläring i arbete är just att föra arbetslivet och utbildningen närmare varandra.

Inläring i arbetet är planerade, handledda, målinriktade studier som också är föremål för bedömning. Inläring i arbetet grundar sig på skriftliga avtal mellan läroanstalten och platsen för inläring i arbete. Vanligtvis ingås två avtal, varav det ena är ett ramavtal som gäller tillsvidare eller för en viss tid, medan det andra avtalet gäller den studerande och görs upp för varje enskild inlärningsperiod. Platserna för inläring i arbetet och läroanstalterna står i ett nära förhållande till varandra, och detta betraktas som ett s.k. nätverk för inläring i arbetet. På det här sättet är det lättare att ordna inläring i arbetet systematiskt och på ett tryggt sätt.

Utbildningsstyrelsen har definierat de grundläggande målen för inläring i arbetet i grunderna för läroplanen som de har fastställt. Utifrån dessa utarbetar varje läroanstalt sin egen läroplan. Vanligtvis arbetar yrkesutövarna inom lantbruksbranschen som egenföretagare och därför omfattar studierna också företagsverksamhet.

Målen för inläring i arbetet förs in i den studerandes individuella studieplan (HOPS på finska/ISP) och i planen för inläringen i arbetet (TOPS på finska). Den arbetsplatsförlagda inläringen och studierna vid läroanstalten skall komplettera varandra för att de uppsatta målen skall uppnås. Studieförloppet följs upp under inlärningsperioden och även efter den. Den studerande får handledning och respons för studieförloppet.

I huvudsak betalas ingen lön för inlärningsperioden och den studerande ingår heller inget arbetsavtal med platsen för inläring i arbetet. I stället har den studerande fortsättningsvis rätt till förmånerna som studieplatsen erbjuder, hit hör hälsovård, måltider och försäkringsskydd. Inläring i arbetet jämställs i arbetarskyddslagen (738/2002) med hyrt arbete vilket innebär att arbetarskyddsbestämmelserna gäller på platsen för inläring i arbetet lik-

som för de anställda arbetstagarnas arbetsgivare. När den yrkesinriktade grundutbildning inleds har de studerande ofta inte ännu fyllt 18 år och därför omfattas de i tillämpliga delar av lagstiftningen om unga arbetstagare.

2 BEGREPP INOM UTBILDNING, INLÄRNING I ARBETET OCH ARBETSSÄKERHET

Allvarligt olycksfall i arbetet

Skada som medför arbetsförmåga i mer än en månad (olycksfall med dödlig utgång statistikförs skilt och ingår inte i dessa olycksfall). Ett olycksfall betraktas också som allvarligt när skadan som följer sannolikt blir bestående.

Arbetarskyddskort

Arbetarskyddskortet är en riksomfattande metod som har utvecklats för att förbättra säkerheten i arbetet särskilt på gemensamma arbetsplatser. Den som har förvärvat sig ett arbetarskyddskort har fått en allmän introduktion i arbetarskyddsfrågor.

Arbetarskyddspass

Arbetarskyddspasset är ett intyg som läroanstalten ger över den studerandes kunskapsnivå i frågor som berör säkerheten i arbetet och som anger för vilka maskiner, apparater och övriga ur arbetarskyddsperspektiv viktiga objekt han/hon har fått handledning.

Arbetsgivare

Den som låter utföra arbete och som under egen arbetsledning och övervakning anlitar arbetskraft som är anställd hos arbetsgivaren. Vid tillämpningen av arbetarskyddslagen (738/2002) gäller arbetsgivarens skyldigheter också den som låter utföra arbete och som under egen arbetsledning och övervakning anlitar arbetskraft som står i anställningsförhållande till en annan arbetsgivare. Arbetarskyddslagen omfattar hyrd arbetskraft och personer som utför inläring i arbetet.

Arbetsplatshandledare

Av arbetsgivaren utsedd person vars uppgift det bl.a. är att göra den studerande förtrogen med frågor som gäller arbetsgemenskapen och arbets säkerheten samt vägleda den studerande till att iaktta trygga arbetssätt. Arbetsplatshandledaren representerar arbetsgivaren.

Arbetsstagare

Person som utför arbete under arbetsgivarens arbetsledning och övervakning. Enligt arbetarskyddslagen (738/2002) är inlärare i arbetet hyrda arbetsstagare.

Ergonomi

Anpassandet av konstruktionerna på arbetsplatsen, arbetsredskapen, inredningen och arbetsmetoderna till människornas egenskaper, funktioner och förmågor.

Fara

Faktor eller omständighet som kan få till stånd en skadlig eller farlig händelse.

Gemensam arbetsplats

Arbetsplats där det arbetar antingen två arbetsgivares arbetstagare under varsin egen arbetsledning eller en arbetsgivares arbetstagare och minst en självständig egenföretagare.

En gemensam arbetsplats uppstår emellertid endast då dessa arbetstagare och egenföretagare arbetar samtidigt eller efter varandra så att arbetet kan inverka på andra arbetstagares säkerhet eller hälsa. Om två egenföretagare samarbetar på arbetsplatsen och åtminstone den ena av dem sysselsätter en inlärare i arbetet betraktas arbetsplatsen som gemensam och båda företagen är skyldiga att iaktta arbetarskyddslagen.

Grundexamen

En yrkesinriktad examen på andra stadiet är främst ett bevis på yrkeskompetensens prestationsnivå. Utbildning som leder till en examen är antingen omfattande eller specialiserande. Utbildningen som omfattar 120 studieveckor ger en allmän behörighet för fortsatt utbildning. En grundexamen kan omfatta ett flertal utbildningsprogram.

IP (HOJKS)

Individuell plan för hur undervisningen skall ordnas. Enligt lagen om grundläggande utbildning skall IP/HOJKS tas fram för elever som överförs eller intas till specialundervisning.

ISP (HOPS)

Individuell studieplan. Den studerande utarbetar en plan över vilka studier han/hon kommer att avlägga och hur, när samt i vilken ordning.

LFÖPL

LFÖPL är arbetspensionsförsäkringen för skogs- och lantbruksföretagare, yrkesfiskare och renskötare samt för deras familjemedlemmar.

LPA

Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt. LPA har hand om socialförsäkringen för jordbrukare, skogsägare, fiskare och renskötare.

OFLA

Lantbruksföretagarnas lagstadgade olycksfallsförsäkring.

Olycksfall i arbetet

Plötslig, oförutsägbar händelse orsakad av yttre faktorer i arbetet eller i förhållanden som beror på arbetet och som leder till skada eller sjukdom.

Plats för inläring i arbetet

Platsen för inläring i arbetet är enligt arbetarskyddslagen (738/2002) inlärarens arbetsgivare.

Risk

Sannolikheten av att en skadlig händelse inträffar och dess allvarlighetsgrad.

Riskbedömning

Utvärderingsprocess där man bedömer risken som en riskfylld situation som uppstår på arbetsplatsen medför för arbetstagarnas hälsa och säkerhet.

Riskhantering

Innebär systematiska åtgärder för att identifiera, bedöma och minska risker.

Räddningsplan

Plan i enlighet med räddningslagen (468/2003) och förordningen om räddningsväsendet (787/2003) i syfte att förebygga riskfyllda situationer i verksamheten, se till att personer, egendom och miljö skyddas i riskfyllda situationer och att sådana räddningsåtgärder som är möjliga att självant genomföra vidtas.

Studerande på inläring i arbetet

En studerande som i anslutning till sin utbildning arbetar på en plats för inläring i arbetet under arbetsledning och övervakning av en arbetsgivare utan att nödvändigtvis vara anställd hos arbetsgivaren. Enligt arbetarskyddslagen (738/2002) är en studerande på inläring i arbetet en hyrd arbetstagare.

Säkerhet

Innebär gemenskapens eller systemets tillstånd då riskerna är på godtagbar nivå.

TOPS

Individuell plan för inläring i arbetet. I planen bestäms målen för de olika perioderna, inlärningsuppgifterna, deras längd, när de infaller och tillvägagångssättet vid bedömningen av den studerande.

Ung arbetstagare

Arbetstagare under 18 år.

Utbildningsanordnare

I den här handboken yrkesläroanstalt.

Utbildningsområde

Överordnat begrepp som på en allmän nivå definierar hur utbildningen placeras in på olika områden i samhället och i arbetslivet.

Utbildningsprogram

Med utbildningsprogram avses en tvärvetenskaplig studiehelhet med vetenskapliga eller konstnärliga och ofta även yrkesinriktade mål.

Yrkesprov

Ett sätt att påvisa den verkliga yrkeskickligheten. Inom utbildningen för unga utgör yrkesprovet ett provtillfälle som planeras och i mån av möjlighet också ordnas i samråd med arbetslivet. Den studerande ger prov på hur väl han/hon har uppnått de mål som ställts upp för yrkesstudierna och den yrkeskicklighet som arbetslivet förutsätter.

Överlåtare

Tillverkare, importör, säljare eller person som överlåter en produkt för försäljning eller användning. Om den studerande på platsen för inläring använder en annan företagares arbetsutrustning betraktas den andra företagaren som överlåtare så som i lagstiftningen avses.

3 ARBETSSÄKERHETEN ÄR EN DEL AV GRUNDERNA FÖR LÄROPLANEN

Det grundläggande syftet med läroplanen för den grundläggande yrkesutbildningen gällande arbetssäkerheten är att den studerandes **rätt** till en **trygg studiemiljö** i enlighet med lagen om grundläggande utbildning (630/1998) förverkligas både i läroanstalten och på platsen för inläring i arbetet. Dessutom ger läroanstalten den studerande beredskap att på eget initiativ upprätthålla och utveckla arbetssäkerheten och arbetshälsan i sitt framtida arbetsliv. Arbetssäkerheten tas upp på ett flertal ställen i **grunderna för läroplanen** för grundexamen inom lantbruk som utbildningsstyrelsen godkände år 2001 (Dnr 24/011/2001). Arbetarskyddet och arbetshälsan har lyfts fram som mål och som ett av tyngdpunktsområdena i läroplanen för grundexamen inom lantbruk.

Förutom bestämmelserna i lagen om yrkesinriktad utbildning skall för inläring i arbetet enligt läroplanen följande punkter iakttas:

- *Samtliga parter skall ha klart för sig ansvaret och nödvändiga försäkringar i fråga om arbetarskydd, olycksfall och skadestånd*
- *Vid behov kan man separat komma överens om ansvarsfördelningen*
- *Innan arbetet börjar skall arbetsgivaren och utbildningsanordnaren i samråd förvissa sig om att den studerande är tillräckligt insatt i arbetet och kan följa arbetarskyddsanvisningarna.*

I läroplanen har lagstiftningen om skydd av unga arbetstagare beaktats. Lagar och bestämmelser som nämns i läroplanen är bl.a. lagen om unga arbetstagare (998/1993) och med stöd av lagen givna bestämmelser t.ex. arbetsministeriets beslut om lätta arbeten lämpliga för unga (1431/1993) och social- och hälsovårdsministeriets förordning om en förteckning över exempel på arbeten som är farliga för unga arbetstagare (128/2002). I läroplanen nämns dessutom också förordningen om skydd för unga arbetstagare (508/1986, ersatt den 1.8.2006 med förordning 475/2006) och skadeståndslagen (412/1974).

I grunderna för läroplanen inom lantbruksbranschen som utbildningsstyrelsen fastställde år 2001 sägs det:

”Arbetarskydd och hälsa går ut på att de studerande känner till föreskrifter och anvisningar om arbetarskydd i sin bransch och iakttar dem. De kan uppskatta och utveckla en trygg, sund och trivsamt arbetsmiljö. De kan identifiera de faror och hälsorisker som förekommer i arbetet och skydda sig mot dem, samt bekämpa riskmomenten. De kan planera en ergonomiskt riktig arbetsmiljö samt dra försorg om sin egen hälsa och upprätthålla sin arbets- och funktionsförmåga.”

Utbildningsstyrelsen kommer i enlighet med det förslag till utveckling som den av statsrådet tillsatta delegationen för hälsofrämjande motion har lagt fram, att granska grunderna i läroplanerna för all utbildning inom andra stadiet. Detta för att de studerande under sin utbildning skall få ta del av den nyaste kunskapen om främjandet av den egna hälsan och hälsotion. Största delen av förslagen till utveckling kan beaktas i utbildning som sker utgående från den nu gällande läroplanen.

Arbetskyddsfrågorna ingår i läroplanen för grundexamen inom lantbruksbranschen och i målen och det centrala innehållet för inläring i arbetet (*Företagsamhet i landsbygdsmiljö 3.2.1 och Allmänna färdigheter i lantbruk 3.2.2*).

Målet är att den studerande bl.a. kan:

- Använda traktor på ett tryggt sätt tillsammans med släpvagn och olika lantbruksmaskiner samt hantera maskiner och last tryggt samt undvika risker
- Tryggt använda och underhålla maskiner som hör till de viktigaste i arbetet på en lantgård och använda sådan personlig skyddsutrustning som behövs
- Svara för säkerheten för sin egen del, för sina arbetskamrater och kunder samt för utomstående personer
- Sköta om ordning och reda i sin arbetsmiljö
- Sköta husdjur på ett säkert sätt och kunna förebygga spridningen av smittosamma sjukdomar
- Ta hänsyn till säkerhetsaspekter i växtodlingsarbeten
- Använda och underhålla motorsågar och röjningssågar på ett säkert sätt
- Använda de vanligaste metallarbetsredskapen på ett säkert sätt
- På ett säkert sätt använda de vanligaste verktygen och maskinerna för byggnadsarbete
- Med tanke på olycksfallssituationer kunna ge första hjälpen i enlighet med FH1
- Upprätthålla sin arbetsförmåga och känna till de fysiska, psykiska och sociala faktorerna som påverkar arbetsförmågan
- Dra nytta av företagshälsovårdens tjänster

I utvärderingen av den studerandes kunskapsnivå utvärderas också hanteringen av arbets-säkerheten och trygga arbetsätt liksom färdigheterna i att utveckla arbets-säkerheten.

Hanteringen av arbets-säkerheten är en väsentlig del av yrkeskompetensen.

4 ARBETARSKYDDSLAGEN

Utgångspunkten för arbetarskyddslagen (738/2002) är **undanröjandet av risker** och en **fortgående förbättring** av arbetssäkerheten. Sålunda stödjer lagen principen om **noll olycksfall**. Det här tänkesättet går ut på att inga olycksfall kan godkännas utan strävan är att genom ständiga förbättringar uppnå ett läge där det inträffar noll olycksfall.

Arbetsgivaren har i 8 § i arbetarskyddslagen (738/2002) getts en **allmän omsorgsplikt**. Arbetsgivaren skall med hjälp av nödvändiga åtgärder sörja för arbetstagarnas säkerhet och hälsa i arbetet. Den allmänna omsorgsplikten begränsas endast av övermäktiga och oförutsebara faktorer som det rimligtvis inte är möjligt att förbereda sig på.

Arbetarskyddslagen (738/2002) poängterar arbetsplatsens egen andel och arbetsgivarens och arbetstagarnas **samverkan** i syfte att upprätthålla och utvecklas säkerheten och hälsan i arbetet. För sin del skall arbetstagaren också med till buds stående medel sörja för sin egen och för andra arbetstagares säkerhet och hälsa.

I arbetarskyddslagen (738/2002) betonas förebyggandet av olycksfall, risker och olägenheter som beror på arbetet. I 10 § i arbetarskyddslagen finns bestämmelser om utredning och **bedömning av riskerna** i arbetet. Arbetsgivaren är skyldig att identifiera och bedöma riskerna i arbetsmiljön och i mån av möjlighet avlägsna dem. Arbetsgivaren är också skyldig att ta fram ett **verksamhetsprogram för arbetarskyddet** som avses i 9 § i arbetarskyddslagen. Verksamhetsprogrammet omfattar de allmänna riktlinjerna för åtgärder gällande säkerheten i arbetet, rutinerna och en mer detaljerad verksamhetsplan för arbetarskyddet. Skyldigheten att utarbeta ett verksamhetsprogram för arbetarskyddet gäller alla arbetsplatser. I avsnittet med bilagor i den här boken finns också en modell av ett verksamhetsprogram för arbetarskyddet som lämpar sig för småföretag (Bilaga 3).

Frågor som berör det psykiska arbetarskyddet och ergonomi har lyfts fram i arbetarskyddslagen bredvid de traditionella delområdena fysisk arbetssäkerhet och förebyggande av olycksfall.

5 BESTÄMMELSER OM SKYDDET AV UNGA ARBETSTAGARE

5.1 Den studerandes rätt till en trygg studiemiljö

Enligt lagen om yrkesutbildning (630/1998) har den studerande rätt till en trygg studiemiljö. I samband med utarbetningen av läroplanen är utbildningsanordnaren skyldig att reda ut hur den här rätten kan förverkligas både i undervisningen vid läroanstalten och under inläring i arbetet.

5.2 Arbeten som är särskilt skadliga för unga arbetstagare

Enligt lagen om unga arbetstagare (998/1993) skall arbetsgivaren se till att arbetet inte är skadligt för den unga arbetstagarens (under 18 år) fysiska eller psykiska utveckling och inte kräver större ansträngningar eller ansvar än vad som är skäligt med tanke på den ungas ålder och krafter.

I statsrådets förordning om arbeten som är särskilt skadliga eller farliga för unga arbetstagare (475/2006) fastställs de förutsättningar under vilka det är tillåtet att anlita unga arbetstagare för sådana arbeten som anses särskilt skadliga eller farliga i lagen om unga arbetstagare (998/1993).

Enligt förordning 475/2006 får en ung arbetstagare på platsen för inläring i arbetet utföra sådant arbetet som avses i tabell 1 under punkt 3-5 under ständig **tillsyn** av en erfaren och yrkeskunnig person. Då skall **en utredning** över hur tillsynen och introduktionen har ordnats fogas till avtalet om inläring i arbete. Utredningen skickas också för kännedom till arbetarskyddsmyndigheterna.

Gällande arbete som den unga redan har en **yrkesinriktad grundexamen** för, tillämpas endast förordningens paragraf om undervisning och handledning (5§). Kraven i samband med handledning och undervisning har utretts senare i avsnitt 5.6.

Tabell 1. Särskilt skadliga arbeten för unga arbetstagare enligt statsrådets förordning 475/ 2006

1) Arbete där det med beaktande av arbetstagarens ålder och erfarenhet förekommer oskälig påfrestning, betydande ansvar för egen eller andra personers säkerhet, betydande ekonomiskt ansvar eller särskilda faror som unga inte förmår identifiera eller undvika2) Ensamarbete, om detta är förenat med uppenbar risk för olycksfall eller våld3) Vård av och omsorg om psykiatriska patienter och psykiskt eller socialt störda personer4) Hantering och transport av avlidna5) Slakt6) Arbete som medför skadlig exponering för giftiga ämnen eller ämnen som framkallar cancer, som kan orsaka ärftliga genetiska skador eller fosterskador eller som annars kan ha bestående inverkan på en människas hälsa7) Hantering av brand- och explosionsfarliga ämnen och mycket lättantändliga vätskor under uppenbart farliga förhållanden8) Arbete som medför exponering för skadlig strålning

5.3 Arbeten som är farliga för unga arbetstagare

I social- och hälsovårdsministeriets förordning om en förteckning över exempel på arbeten som är farliga för unga arbetstagare (128/2002) beskrivs arbeten som är farliga för unga arbetstagare. Det är **inte tillåtet** att anlita personer under 16 år för dessa arbeten. Arbetstagare som fyllt 16 år får utföra sådant arbete som avses i exempelförteckningen om man med hjälp av skyddsteknik eller på annat vis har sett till att varken de anordningar eller ämnen som är avsedda att användas av den unga arbetstagaren eller arbetsförhållandena medför särskild risk för olycksfall eller äventyrar den unga arbetstagarens eller andra personers hälsa. På grund av lantbruksarbetets mångsidighet förekommer ett flertal av de arbeten som anses farliga för unga arbetstagare enligt förordningen 128/2002 i lantbruksmiljön.

Tabell 2. Inom lantbruksbranschen förekommer ett flertal sådana arbeten som enligt social- och hälsovårdsministeriets förteckning (128/2002) är farliga:

Risikfaktorerna i SHM:s förteckning över exempel på farliga arbeten (128/2002)	Risikfaktorer <u>kan</u> uppträda bl.a. i följande arbeten i lantbruksbranschen:
<p>1 Mekaniska riskfaktorer</p> <p>Särskild risk som åsamkas av mekaniska riskfaktorer kan föreligga vid arbete med följande maskiner, anordningar och arbetsredskap:</p> <p>1) laseranläggningar som tillhör klasserna 3 A, 3 B och 4, cirkelsågar, klingsågar, bandsågar, hyvelmaskiner, motorsågar, fräsmaskiner, kantpressar och andra saxar som drivs med motsvarande maskinkraft, krossmaskiner med öppna svalg, sandspridare, pelarborrmaskiner, vinkelslipmaskiner, metallsvavar, gassvetsningsanordningar och gasskärvningsanordningar, spikpistoler som drivs med tryckluft eller motsvarande och andra motsvarande maskiner, anordningar och arbetsredskap, med vilka man av egen ovarsamhet kan åstadkomma ett allvarligt olycksfall i arbete,</p> <p>2) traktorer som inte har skyddshytt eller som är försedda med vinsch, lastkran, grävmaskin eller front- eller baklastare, eller till vilka har anslutits en arbetsmaskin som behöver särskild kraftöverföring, truckar med undantag av långsamma s.k. låglyft-truckar som används för varutransport, jordförflyttningsmaskiner, skogsmaskiner, skördetröskor, torvupptagningsmaskiner, samt i krävande förhållanden snöskotrar och terrängbilar,</p> <p>3) som förare, signalman eller skötare av maskindrivna lyft- och transportanordningar med undantag av manövrering av en stationärt installerad hiss med tryckknapp samt användning av lyftanordning, lyftblock eller motsvarande för lyftning av eget arbetsstycke,</p> <p>4) personlyftanordningar och sky-liftar.</p>	<p>Underhålls- och servicearbete</p> <p>Arbeten i anslutning till växtodling och kreaturskötsel</p>
<p>2 Kemiska riskfaktorer</p> <p>I arbetet kan föreligga särskild kemisk risk när man i riskabel mängd exponeras för följande ämnen och preparat:</p> <p>1) Ämne eller preparat som klassificeras i enlighet med en i 19 § kemikalielagen (744/1989) avsedd förordning av social- och hälsovårdsministeriet eller den förteckning över farliga ämnen som avses i 11 § kemikalielagen,</p> <p>a) mycket giftigt och märks med varningssymbolen T och med fraserna R26 (Mycket giftigt vid inandning.), R27 (Mycket giftigt vid hudkontakt.), R28 (Mycket giftigt vid förtäring.), eller R39 (Risk för mycket allvarliga bestående skador.) som anger fara,</p> <p>b) giftigt och märks med varningssymbolen T och med fraserna R23 (Giftigt vid inandning.), R24 (Giftigt vid hudkontakt.), R25 (Giftigt vid förtäring.), R39 (Risk för mycket allvarliga bestående skador.) eller R48 (Allvarlig hälsorisk efter långvarig exponering.) som anger fara,</p> <p>c) hälsoskadligt och märks med varningssymbolen Xn och med frasen R48 (Allvarlig hälsorisk efter långvarig exponering.) som anger fara,</p> <p>d) frätande och märks med varningssymbolen C och med fraserna R35 (Starkt frätande.) eller R34 (Frätande.) som anger fara,</p> <p>e) explosivt och märks med varningssymbolen E och med fraserna R2 (Explosionsfarligt vid stöt, friktion, eld eller annan antändningsorsak.) eller R3 (Mycket explosionsfarligt vid stöt, friktion, eld eller annan antändningsorsak.) som anger fara,</p>	<p>Växtodling, arbeten i anslutning till kreaturskötsel och underhållsarbete</p>

<p>f) hälsoskadligt och märks med varningssymbolen Xn och med frasen R39 (Risk för mycket allvarliga bestående skador.) som anger fara, g) hälsoskadligt och märks med varningssymbolen Xn och med frasen R40 (Risk för bestående skador.) som anger fara, h) sensibiliserande och märks med varningssymbolen Xn och med frasen R42 (Kan ge sensibilisering vid inandning.) som anger fara, i) sensibiliserande och märks med varningssymbolen Xi och med frasen R43 (Kan ge sensibilisering vid hudkontakt.) som anger fara, j) cancerframkallande och märks med varningssymbolen T och med frasen R45 (Kan ge cancer.) som anger fara, k) mutagent och märks med varningssymbolen T och med frasen R46 (Kan ge ärftliga genetiska skador.) som anger fara, l) reproduktionsstörande (verkningar på fertiliteten) och märks med varningssymbolen T och med frasen R60 (Kan ge nedsatt fortplantningsförmåga.) som anger fara, m) reproduktionsstörande (störningar i utvecklingen) och märks med varningssymbolen T och med frasen R61 (Kan ge fosterskador.) som anger fara och n) irriterande och märks med varningssymbolen Xi och med någon av fraserna R12 (Ytterst brandfarligt.), R42 (Kan ge sensibilisering vid inandning.) eller R43 (Kan ge sensibilisering vid hudkontakt.) som anger fara. 2) Ämne eller preparat, som avses i statsrådets förordning om avvärjande av cancer-risk i anslutning till arbete (716/2000). 3) Bly och dess föreningar i den mån de upptas i människans organism. 4) Asbest och 5) Tobaksrök i omgivningen.</p>	
<p>3 Fysikaliska riskfaktorer Vid följande arbeten kan särskild fysikalisk risk föreligga: a) arbete där kraftigt buller kan medföra risk för hörselskada, b) arbete med kraftigt vibrerande arbetsmaskiner, c) arbete där man kan exponeras för hälsorisker på grund av kyla eller hetta och d) arbete i särskilt högt eller lågt lufttryck.</p>	<p>Arbete med traktor.</p> <p>Användningen av ett flertal handhållna arbetsmaskiner.</p> <p>Arbete utomhus vid kallt väder.</p>
<p>4 Elektriska riskfaktorer Särskild elektrisk risk kan föreligga vid spänningsarbete och vid arbete i närheten av oisolerade spänningsförande delar och vid service och reparation av starkströmsapparater och hissar.</p>	<p>Användningen av elektriska anordningar utomhus och i fuktiga rum.</p>
<p>5 Fysisk överansträngning Risk för fysisk överansträngning kan föreligga vid lyftarbete, där lastens vikt kontinuerligt överstiger 20 kg för män och 15 kg för kvinnor samt vid annat ensidigt belastande arbete.</p>	<p>Bärande av tunga laster i många arbeten inom lantbruket.</p>
<p>6 Biologiska riskfaktorer Särskild risk kan föreligga vid arbete där man kan exponeras för en biologisk agens som förorsakar allvarligt insjuknande.</p>	<p>Kreatursskötsel i vissa fall.</p>
<p>7 Vissa arbeten Särskild risk kan föreligga vid arbete där man kan exponeras för en biologisk agens som förorsakar allvarligt insjuknande. 1) vid arbete under jorden i gruvor eller schakt eller i förhållanden där det annars finns risk för ras och kollaps, 2) vid sprängningsarbete och övrig hantering av explosiva varor, 3) vid arbete i direkt anslutning till lastning och lossning av fartyg, 4) vid förande av rälsfordon på järnväg och i spårbunden trafik samt växel- och ordningsarbeten på bangårdar, 5) vid service, rengörings- och reparationsarbete som orsakar risk, 6) vid besiktning, service och reparation av tryckluftsanordningar som underställts myndigheternas tillsyn, 7) vid rivning av byggnader, 8) vid tankarbete där det finns risk för kvävning och liknande fara, 9) vid stolp- och terrängarbete och vid annat arbete till vilket hänför sig en uppenbar risk att falla ned, 10) vid arbete med farliga djur, 11) vid skötsel av försöksdjur, 12) vid hantering för tillverkning, lagring eller användning av anordningar som innehåller gaser under tryck eller kondenserade eller upplösta gaser, 13) vid arbete där tempot bestäms av en maskin och för vilket betalas prestationslön.</p>	<p>Arbete i rörschakt osv.</p> <p>Skötsel av farliga djur.</p>

5.4 Lätta arbeten som är lämpliga för unga arbetstagare

Arbetsministeriets beslut om lätta arbeten lämpliga för unga (1413/1993) omfattar en förteckning över exempel på lätta arbeten som får utföras av en ung person som har fyllt eller som under kalenderåret fyller 14 år. Med lätt arbete avses arbete som inte är skadligt för den unga personens hälsa, utveckling eller skolgång med beaktande av arbetsförhållandena, arbetsmiljön, kraven i arbetet, det ansvar som arbetet för med sig och den fysiska och psykiska belastningen.

Tabell 3. Lätta arbeten inom lantbruksbranschen lämpliga för unga enligt arbetsministeriets beslut (1431/1993) är:

- Plantering, plockning och hjälparbeten i trädgårds- och jordbruksarbete samt utfodring av ofarliga husdjur
- Mottagning, sortering, hantering och utsändning av varor samt märknings- och redovisningsarbete i lagerarbete och motsvarande
- I renhållnings- och städningsarbete städning av lokaler, t.ex. byråer, så att man i arbetet inte får hantera ämnen eller medel som kan orsaka risk eller men för hälsan
- Andra lätta arbeten som med beaktande av arbetsmiljön, kraven i arbetet, ansvaret som arbetet medför och den fysiska och psykiska belastning som motsvarar ovan nämnda arbeten

5.5 Anmälan om anlitande av unga arbetstagare för farliga arbeten

Innan ett farligt arbete som avses i exempelförteckningen i förordningen 128/2002 inleds, skall en **anmälan** göras till det lokala arbetarskyddsdistriktet. Anmälan görs av platsen för inläring i arbete och utbildningsanordnaren tillsammans.

För att visa att arbetsplatsen är lämplig för farligt arbete skall arbetsgivaren i anmälan ge uppgifter om arbetstagarna, det planerade arbetet samt ange vilka åtgärder han har vidtagit på arbetsplatsen för att förebygga risker:

1. Den allmänna beredskapen hos arbetstagargruppen eller arbetstagaren för det planerade arbetet;
2. utredning och bedömning av riskerna;
3. arten och varaktigheten av exponering för kemiska, fysikaliska och biologiska riskfaktorer;
4. val och säker användning av arbetsredskap;
5. exceptionella arbetstider och anledningen till dem;
6. anordnande av introduktion och handledning; och
7. andra åtgärder för att trygga säkerheten på arbetsplatsen.

Företagshälsovården anlitas gällande bedömningen av hur omfattande risker arbetet och arbetsförhållandena innebär för den unga arbetstagarens hälsa.

5.6 Handledning och introduktion för unga arbetstagare i arbeten som är särskilt skadliga och farliga

Unga arbetstagare som utför särskilt skadligt och farligt arbete så som avses i förordningen 475/2006 skall få handledning och introduktion för arbetet:

- 1) Förhållandena på arbetsplatsen och hur arbetet utförs på säkert sätt samt de hälsorisker som möjligen är förbundna med arbetet och hur de kan avvärjas
- 2) Hur maskiner och anordningar samt kemiska produkter fungerar samt arbetsmetoder
- 3) Säkra metoder som skall tillämpas då produktionen inleds och avslutas, vid rengöring, justering, underhåll och reparation av maskiner samt vid förutsägbara störningar i produktionen och när maskiner och apparater skadas
- 4) Säkerhetsföreskrifterna för de maskiner och anordningar samt kemiska produkter som används i arbetet samt de förfaringsätt, säkerhetsåtgärder och anvisningar för första hjälpen som enligt bestämmelserna om arbetarskydd skall iakttas på arbetsplatsen

Innan ett nytt arbetsmoment inleds skall det **säkerställas** att den unga arbetstagaren är tillräckligt insatt i arbetet och de risker som är förknippade med det och att han/hon förmår följa bestämmelserna om arbets säkerhet.

Under arbetets gång skall dessutom särskild uppmärksamhet fästas vid handledningen av och uppsikten över den unga arbetstagaren. Den unga arbetstagaren skall för den tid då han eller hon lär sig ett arbetsmoment eller en arbetsmetod placeras i arbete under handledning och uppsikt av en erfaren och yrkeskunnig person.

5.7 Undantagstillstånd för särskilt skadliga och farliga arbeten

Om det inte till fullo är möjligt att uppfylla kraven i förordningen 475/2006 men det med tanke på studieförloppet är nödvändigt att den studerande får utföra arbetsuppgifterna måste man ansöka om undantagstillstånd.

Den behöriga arbetarskyddsmyndigheten har rätt att på de villkor som myndigheten ställer bevilja tillstånd till att avvika från bestämmelserna i förordningen om särskilt skadliga och farliga arbeten när det gäller en ung arbetstagare som fyllt 16 år, om det är nödvändigt med tanke på den unga arbetstagarens utveckling i ett yrke. Det förutsätts emellertid att den unga arbetstagaren arbetar under en erfaren och yrkeskunnig persons tillsyn och att syftet med förordningen (475/2006) har säkerställts i tillräcklig mån på annat sätt.

5.8 Arbetstid

Eftersom inläring i arbetet huvudsakligen sker utan arbetsavtal tillämpas inte kollektivavtalets bestämmelser eller arbetstidslagen på den studerande. Principiellt kan man emellertid utgå ifrån att arbetstiderna för studerande inte skall överskrida de gränser som fastställts i arbetstidslagen (605/1996) och lagen om unga arbetstagare (998/1993).

Tabell 4. Arbetstiderna för unga arbetstagare (Källa: arbetarskyddsdistrikten, www.tyosuojelu.fi)

ARBETSTIDER, ÖVERTIDSARBETE, FÖRLÄGGNING AV ARBETSTIDERN, PAUSER OCH VILOTIDER FÖR UNGA ARBETSTAGARE			
	13-14 år	15-17 år	OBS!
Ordinarie arbetstid	7 h/dygn 35 h/vecka	8 h/dygn 40 h/vecka	
Övertidsarbete	Förbjudet	Högst 80 h/år med undantagstillstånd ytterligare 40 h/år	15-17 åringar arbetstiden högst 9 h/dygn 48 h/vecka
Förläggning av arbetstiden	Kl 8-20 (av vägande orsaker kl 6-20, i hushållsarbete till kl 23)	Kl 6-22 (i hushållsarbete till kl 23)	Person som fyllt 15 år i tvåskiftsarbete p.g.a. yrkesutbildning (inläring i arbetet) högst till kl 24
Lunch	30 min om arbetstiden överskrider 4 h 30 min/dygn	30 min om arbetstiden överskrider 4 h 30 min/dygn	
Oavbruten dygnsvila	14 h/dygn	12 h/dygn	
Veckovila	38 h/vecka	38 h/vecka	

På grund av de säsongbetonade arbetena inom lantbruksbranschen finns det tidvis behov att arbeta längre tid, till exempel i skördetider. Det är anledning att ta upp frågan med platserna för inläring i arbetet redan vid förhandlingarna om arbetsplatsförlagd inläring och föra in överenskommelserna i avtalen om inläring i arbetet.

6 ANSVAR OCH SKYLDIGHETER FÖR PARTERNA I INLÄRNING I ARBETET

En trygg arbetsmiljö är en viktig faktor för trivseln i arbetet och för produktiviteten. För att uppnå en hög nivå av arbetssäkerhet krävs att alla parter engagerar sig och samarbetar.

6.1 Parterna som bär ansvaret för arbetssäkerheten vid inläring i arbetet

Ansvaret för arbetssäkerheten på platsen för inläring i arbetet ligger hos **arbetsgivaren** (på platsen för inläring i arbetet). Dessutom har **utbildningsanordnaren** och **den studerande** skyldigheter ifråga om säkerheten i arbetet och samverkan.

6.2 Utbildningsanordnarens skyldigheter

Utbildningsanordnaren (läroanstalten) svarar för att den studerande får en plats för inläring i arbetet. I praktiken är det bra om den studerande själv deltar i anskaffandet av en inlärningsplats. På det sättet får den studerande öva sig i att söka arbete. Den som ordnar utbildningen skall även i det här fallet förvissa sig om säkerheten på platsen för inläring i arbetet och om att arbetsplatsen lämpar sig för den studerande.

Utbildningsanordnaren skall säkerställa att arbetsplatsen har tillräckliga förutsättningar för att ordna inläring i arbetet. När det står klart att arbetsplatsen har de förutsättningar som behövs, skall läroanstalten ingå skriftliga avtal med platsen för inläring i arbetet.

Utbildningsanordnaren svarar för sin egen del för den studerandes arbetssäkerhet. När inläring i arbetet inte sker inom ramen för ett anställningsförhållande står utbildningsanordnaren enligt 3 § i arbetarskyddslagen (738/2002) i samma ställning som arbetsgivare som hyr ut arbetskraft.

Utbildningsanordnaren är skyldig att med tanke på säkerheten i arbetet:

- Se till att lärare och arbetshandledare har tillräcklig utbildning och kunskap om de faktorer som påverkar arbetssäkerheten
- Ansvara för att den studerande har fått den grundläggande beredskap som behövs för att han/hon tryggt skall kunna arbeta och studera på arbetsplatsen, hit hör bl.a. att den studerande kan tillämpa trygga arbetsmetoder, skydda sig mot riskfaktorer i arbetet och har kunskaper i att ge första hjälpen (Se punkt 11 *Den studerandes beredskap inför inlärningsperioden*)
- Innan avtalet om inläring i arbetet ingås ska man utreda hur inläring i arbetet kan ordnas på ett säkert sätt
- Säkerställa att de utredningar om risker och olägenheter i arbetet som avses i 10 § och 11 § i arbetarskyddslagen (738/2002) har gjorts

- Informera platsen för inlärnin g i arbetet om ansvaret för arbets säkerheten i enlighet med 19 § i lagen om yrkesutbildning (630/1998)
- I samarbete med platsen för inlärnin g i arbetet utreda vilken personlig skyddsutrustning som behövs i arbetet samt tillgången till den
- Ansvara för att den information som gäller den studerandes färdigheter förmedlas till arbetsplatsen innan inlärnin gsperioden inleds
- Informera den studerande om målen för inlärnin g i arbetet och om arbetarskyddsfrågor innan inlärnin gsperioden inleds
- Säkerställa att platsen för inlärnin g i arbetet har lämnat in anmälan om unga arbetstagare till arbetarskyddsdistriktet och ansökt om eventuella undantagstillstånd
- Teckna en ansvarsförsäkring för de studerande
- Ordna med hälsovård för de studerande även under perioden för inlärnin g i arbetet

6.3 Den handledande lärarens skyldigheter

Det är den handledande lärarens uppgift att träna den studerande i arbets säkerhetsfrågor för den del av undervisningen som sker på läroanstalten. När studierna på platsen för inlärnin g i arbetet tar vid är det den handledande läraren som är läroanstaltens **kontaktperson** i arbetarskyddsfrågor i samarbete med arbetsgivaren eller arbetsplatshandledaren.

Med tanke på arbets säkerheten är den handledande läraren skyldig att:

- Känna till arbetsplatserna inom lantbruksbranschen väl och samarbeta med dem
- Känna de risker och faror som utmärker yrkena inom lantbruksbranschen
- På förhand förvissa sig om att arbetsplatsen är lämplig som plats för inlärnin g i arbetet
- Förvissa sig om att platsen för inlärnin g i arbetet är lämplig för den studerande
- Ge den studerande tillräckliga grundläggande kunskaper om arbets säkerheten och om trygga arbetsmetoder innan den studerande börjar sina studier på arbetsplatsen
- Före inlärnin gsperioden klarlägga vilka yrkeskunskapskrav som ställs på den studerande i arbetet
- Försäkra sig om att den studerande förstår vad det innebär att arbetsgivaren har rätt att leda och övervaka arbetet
- Klarlägga de olika parternas ansvar och uppgifter för den studerande och för arbetsplatshandledaren
- Informera platsen för inlärnin g om den studerandes färdigheter
- Hålla kontakt med den studerande och arbetsplatshandledaren under hela inlärnin gsperioden

Det är viktigt att ta upp frågor kring arbets säkerheten vid utarbetningen av den studerandes individuella studieplan (IS/HOPS) och planen för inlärnin g i arbetet (TOPS).

6.4 Arbetsgivarens skyldigheter

Arbetsgivaren är skyldig att i samband med inlärnin g i arbetet följa bestämmelserna i arbetarskyddslagen på samma sätt som då det gäller avlönade anställda.

Arbetsgivaren har en i arbetarskyddslagen (738/2002) förankrad allmän omsorgsplikt. Skyldigheten omfattar omständigheter som hänför sig till arbetet, arbetsförhållandena och arbetsmiljön i övrigt liksom också arbetstagarnas personliga förutsättningar. Arbetsgivaren skall **planera, välja, dimensionera** och **genomföra** de åtgärder som behövs för att förbättra arbetsförhållandena.

I mån av möjlighet skall arbetsgivaren följa följande huvudprinciper:

- *Uppkomsten av risker och olägenheter förhindras redan på förhand*
- *Risker och olägenheter undanröjs i den mån det är möjligt*
- *Om det inte är möjligt att avlägsna risker och olägenheter ska de ersättas med sådana som är mindre farliga eller skadliga*
- *Arbetarskyddsåtgärder med allmän verkan prioriteras framför individinriktade skyddsåtgärder*
- *Teknikens utveckling och utvecklingen av andra tillgängliga metoder beaktas i förbättringen av arbets säkerheten*

I statsrådets beslut om anskaffning, trygg användning och besiktning av maskiner och annan arbetsutrustning som används i arbete (856/1998) förutsätts att de maskiner och anordningar och sådan arbetsutrustning som ställs till förfogande åt de studerande inte äventyrar deras säkerhet.

De studerande skall ha de bruksanvisningar som de behöver till sitt förfogande.

Studerande är ofta unga personer, därför är arbetsgivaren även skyldig att följa de särskilda bestämmelser som gäller unga arbetstagare.

Arbetsgivaren är med tanke på säkerheten i arbetet skyldig att:

- Systematiskt utreda de risker och olägenheter som förekommer i anslutning till arbetet (Se punkt 9 *Kartläggning och förebyggande av riskerna inom lantbruksbranschen*)
- I samband med riskbedömningen utreda vilken personlig skyddsutrustning som behövs för inlärning i arbetet
- För skötsel och utveckling av arbetarskyddsfrågor ta fram ett verksamhetsprogram för arbetarskyddet i enlighet med kravet i arbetarskyddslagen (738/2002)
- Ansvara för säkerheten hos maskiner, anordningar, arbetsutrustning som överläts till den studerande för att användas av honom/henne och för de kemikalier som behövs i arbetet samt för nödvändiga anvisningar på ett språk som den studerande förstår
- Upprätthålla tillräcklig beredskap för första hjälpen på arbetsplatsen (tillbehör, utbildning och anvisningar för första hjälpen)
- Innan perioden för inlärning inleds fastställa vilka krav på yrkeskompetens som förutsätts i arbetet, vilka särdrag som utmärker arbetet samt uppge dessa för den studerandes läroanstalt
- Utse en arbetsplatshandledare som instruerar och handleder den studerande samt fungerar som kontaktperson, även en ersättare för arbetsplatshandledaren ska finnas
- Lämna anmälan om unga inlärande i arbetet till arbetarskyddsdistriktet och ansöka om eventuella undantagstillstånd
- Försäkra sig om att den studerande har den personliga skyddsutrustning som behövs och övervaka att de skydd som arbetet förutsätter används

- Tillsammans med läroanstalten säkerställa att den studerande har tillräckliga grundläggande färdigheter för arbetet innan inlärningsperioden inleds och att han /hon är förtrogen med arbetarskyddsbestämmelserna
- Förvissa sig om att den studerande har alla tillstånd som behövs (t.ex. traktorkörkort, kort för heta arbeten)
- Informera personalen om inläring i arbetet, målen som ställs upp för den studerande och om eventuella arbeten som den studerande inte har tillstånd att utföra
- Vid fördelningen av arbetsuppgifter beakta den studerandes individuella förutsättningar att sköta uppgifter (bl.a. ålder, erfarenhet, yrkeskunskap och hälsa)
- Ordna tillräckliga möjligheter för den studerande att hålla kontakt med arbetsgivaren, arbetsgivarens representant eller övriga arbetstagare, vid behov ska det finnas möjlighet att kalla på hjälp
- Ordna introduktion för de studerande om tillvägagångssätten inom arbetsgemenskapen, regler och anvisningar
- Ständigt ge akt på arbetsmiljön, arbetsgemenskapens tillstånd och arbetsmetodernas trygghet samt följa med hur genomförda åtgärder inverkar på säkerhet och arbetshälsa

Eventuellt **allvarliga olycksfall** skall anmälas till **arbetarskyddsdistrikten** och **polisen**. Platsen för inläringen i arbetet skall dessutom omedelbart anmäla olycksfall till den läroanstalt som skickar den studerande eftersom läroanstalten har tecknat en olycksfallförsäkring för den studerandes del. Även lindrigare olycksfall och tillbud skall undersökas i samråd av arbetsplatsen och läroanstalten för att man ska lära sig av dem för framtiden. Det är anledning att anmäla alla riskfyllda situationer. Anmälan om riskfyllda situationer handläggs av utbildningsanordnaren och platsen för inläring gemensamt. Dessa planerar och genomför åtgärderna som behövs för att förhindra att den riskfyllda situationen upprepas. I bilagan finns en modellblankett för anmälan av riskfyllda situationer (Bilaga 5).

6.5 Arbetsplatshandledarens skyldigheter

På platsen för inläring i arbetet skall arbetsgivaren ha utsett arbetsplatshandledare som är ansvariga handledare för de studerande. På mindre arbetsplatser kan arbetsgivaren själv sköta arbetsplatshandledarens uppgifter. Arbetsplatshandledaren skall ha tillräcklig yrkeskunskap, förmåga och intresse att överta uppdraget som handledare för studerande på arbetsplatsen. Arbetsplatshandledaren skall dessutom ha tillräcklig kunskap i arbetarskyddsfrågor. Målet är att alla arbetsplatshandledare skall ha avlagt en arbetsplatshandledarutbildning.

Arbetsplatshandledaren deltar tillsammans med läroanstalten i förhandsplaneringen och utvecklingen av inläring i arbetet.

Arbetsplatshandledaren bekantar sig med de mål som ställts upp för den studerandes inlärningsperiod och bedömer hans/hennes studieframgång tillsammans med den studerande och den handledande läraren.

Arbetsplatshandledaren fungerar inte nödvändigtvis själv som den studerandes arbetshandledare i alla arbetsskedan, utan kan också hänvisa den studerande till en arbetsgrupp inom vilken den studerande ges möjlighet att lära sig vissa arbetsmoment.

Arbetsplatshandledaren är med tanke på arbets säkerheten skyldig att:

- Se till att de övriga arbetstagarna på arbetsplatsen har underrättats om den studerandes närvaro på arbetsplatsen
- Informera den studerande om arbetsgemenskapens rutiner, regler och anvisningar
- Identifiera farliga arbetsmoment och riskfyllda arbeten och informera den studerande om dessa
- Se till att den studerande lär sig trygga arbetsmetoder
- Ge den studerande respons vid behov
- Finnas till för den studerande och vara hennes/hans kontaktperson
- Informera läroanstalten om omständigheter som berör arbetsplatsens arbets säkerhet, som t.ex. arbetsförhållanden, arbetsredskap, kemikalier som används osv.
- Hålla kontakt med den handledande läraren

6.6 Den studerandes skyldigheter

Enligt arbetarskyddslagen (738/2002) ligger ansvaret för arbets säkerheten i första hand hos arbetsgivaren men även arbetstagarna (de studerande, inlärarna i arbetet) svarar för egen del för den egna och andra arbetstagares säkerhet.

Den studerande är med tanke på arbets säkerheten skyldig att:

- Innan perioden för inläring i arbetet inleds meddela om eventuella fysiska eller psykiska omständigheter som inverkar på arbets säkerheten
- Bekanta sig med arbets- och säkerhetsanvisningarna på platsen för inläring och skydds informationsbladen för kemikalierna
- Iaktta anvisningarna om arbetsrutinerna, säkerheten och arbetarskyddet på platsen för inläring
- I mån av möjlighet samarbeta med arbetsgivaren för att upprätthålla arbets säkerheten och utveckla den på arbetsplatsen
- Hålla arbetsplatsen ren och snygg
- Vara skötsam och försiktig i arbetet och inte genom sitt beteende orsaka farliga situationer för sig själv eller för andra
- Vid behov klarställa oklarheter gällande arbetsätten och säkerheten i arbetet genom att fråga
- Använda den skyddsutrustning som förutsätts i arbetet
- Använda sådan klädsel som inte medför risk för olycksfall
- Omedelbart underrätta arbetsgivaren och eventuell arbetarskyddsfullmäktige om bristfälligheter som han/hon upptäcker i den personliga skyddsutrustningen, arbetsredskapen, maskiner och anordningar som äventyrar hälsan; anmälan skall göras även i det fall att personen själv har åtgärdat eller avlägsnat felet eller bristen.
- Anmäla allvarliga arbetarskyddsöverträdelser eller brister även för den handledande läraren.
- Inte utan särskilt vägande skäl avlägsna eller koppla ur maskiner, anordningar, arbetsredskap eller skyddsanordningar på maskiner
- Klarlägga arbetsplatsens beredskap för första hjälpen och utreda var verktyg och utrustning förvaras samt vilka anvisningar som skall tillämpas i en nödsituation
- Bemöta arbetskolllegorna sakligt

Den studerande har **rätt att vägra** utföra arbeten som medför allvarlig fara för den egna eller andra arbetstagares säkerhet eller hälsa. Vägran får emellertid inte inskränka arbetet i större utsträckning än vad som är nödvändigt med hänsyn till säkerheten och hälsan i arbetet. Vägran att arbeta får heller inte medföra att nya risker uppstår.

6.7 Ansvarsfrågorna på platser för inläring i arbetet och gemensamma arbetsplatser som bildar ett nätverk

Samarbetet mellan företag inom lantbruksbranschen utvecklas hela tiden. Det lönar sig inte för alla gårdar att skaffa samma maskiner. Vissa gårdar specialiserar sig på ett arbetsmoment och skaffar den utrustning som behövs, så kan flera gårdars arbete utföras med hjälp av den här utrustningen. Då uppnås en bättre användningsgrad för maskinerna och bättre lönsamhet för det satsade kapitalet.

Det här slaget av nätverksbildning måste beaktas vid planeringen av inläring i arbetet. Det kan hända att den studerande också kommer att arbeta på andra gårdar än på den egentliga platsen för inläring i arbetet och använda utrustning som ägs av en annan företagare.

Lagen om vissa tekniska anordningars överensstämmelse med gällande krav (1016/2004) och det ansvar som den som överlåter en maskin har enligt lagen gäller för företagare som överlåter en maskin åt en studerande för användning. Efter att maskinerna överlåtit är det den arbetsgivare under vars ledning utrustningen används som ansvarar för att maskinernas är i gott skick och används på ett tryggt sätt.

En gemensam arbetsplats uppstår till exempel då företagarna samarbetar och åtminstone en företagare har en studerande på arbetsplatsen. Båda företagarna är då skyldiga att iakttä arbetarskyddslagen (738/2020). På en gemensam arbetsplats skall arbetsgivarna genom ömsesidig information se till att deras verksamhet inte äventyrar arbetstagarnas säkerhet och hälsa.

6.8 Arbetarskyddssamarbetet på arbetsplatserna

Förutsättning för en resultatrik arbetarskyddsverksamhet är rätt attityd med öppna och förtroendefulla relationer mellan parterna. Bestämmelser om arbetarskyddssamarbete ingår i arbetarskyddslagen (738/2002). Lagen ger arbetsgivare och arbetstagare skyldighet att **samarbeta** för att upprätthålla och främja arbetssäkerheten på arbetsplatsen.

I lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbetet på arbetsplatsen (44/2006) förutsätts att det väljs en **arbetarskyddsfullmäktig** bland arbetstagarna på en arbetsplats där det regelbundet arbetar minst **10 personer**. Om minst **20 personer** regelbundet arbetar på arbetsplatsen skall en **arbetarskyddskommission** eller ett motsvarande samarbetsorgan inrättas. Arbetarskyddskommissionen har som uppgift att främja säkerheten och hälsan i arbetet. Arbetsgivaren är skyldig att vidta åtgärder för att inrätta en arbetarskyddskommission.

Om det på arbetsplatsen inte finns en arbetarskyddskommission eller arbetarskyddsfullmäktige, skall arbetsgivaren och arbetstagarna genom annat samarbete upprätthålla och förbättra säkerheten i arbetet på arbetsplatsen.

Inom lantbruksbranschens arbetsplatser tillämpas dessutom arbetarskyddsavtalet som ingåtts mellan Landsbygdens Arbetsgivarförbund och Trä- och specialbranschernas förbund. Det huvudsakliga syftet är att främja det praktiska samarbetet mellan arbetsgivaren och arbetstagarna, skapa en atmosfär som ställer sig positivt till arbetarskyddet och att främja säkerheten i arbetet.

På små arbetsplatser där färre än 10 personer arbetar kan arbetstagarna enligt avtal ur arbetsstyrkan utse en arbetarskydds ombudsman.

Arbetarskyddsombudets uppgifter:

- Sätta sig in i riskerna i arbetet och arbetsmiljön
- Vara kontaktperson mellan arbetsgivare och arbetstagare
- Övervaka att arbetarskyddsbestämmelserna iakttas och vid behov påpeka om det
- Delta i behandlingen och genomförandet av arbetarskyddsåtgärder

Arbetsgivarens samarbetskyldigheter:

- Informera arbetstagarna i tillräckligt god tid om faktorer som påverkar säkerheten i arbetet, arbetsförhållandena och arbetshälsan
- Se till att arbetsgivare och arbetstagare tar upp sådana frågor till behandling

Arbetstagarnas samarbetskyldigheter och rättigheter:

- Arbetstagarna skall samarbeta med arbetsgivaren för att målen som anges i arbetarskyddslagen uppnås
- Föreslå förbättringar som berör säkerheten och hälsan i arbetet samt få respons av arbetsgivaren gällande dem

Lagar och bestämmelser som skall hållas framlagda på arbetsplatsen:

- Arbetsgivaren skall hålla lagar och bestämmelser om anställningsfrågor och arbets-säkerheten liksom också lagstiftningen om tillsynen över arbetarskyddet framlagda på arbetsplatsen. Bl.a. följande lagar gäller säkerheten i arbetet och tillsynen över arbetarskyddet:
- Arbetarskyddslagen (738/2002)
- Arbetstidslagen (605/1996)
- Lagen om unga arbetstagare (998/1993)
- Statsrådets förordning om arbeten som är särskilt skadliga och farliga för unga arbetstagare (475/2006)
- Lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete (44/2006)

Det arbetarskyddsdistrikts namn, adress och telefonnummer som sköter tillsynen på arbetsplatsen skall hållas framlagda på arbetsplatsen. Dessutom skall också namnen på arbetsplatsens arbetarskyddschef och arbetarskyddsfullmäktige hållas framlagda.

6.9 Studerandes företagshälsovård och första hjälpen

Utbildningsanordnaren är skyldig att ordna **företagshälsovård** för de studerande också under perioderna för inläring i arbetet. Utgående från arbetarskyddslagen är arbetsgivaren emellertid skyldig att se till **beredskapen för första hjälpen** på platsen för inläring i arbetet och **första hjälpen** i eventuella olycksfall eller plötsliga sjukdomsfall.

Anvisningar och skyldigheter vid olycksfall:

Den studerande

- *Följ anvisningarna om första hjälpen som gäller på platsen för inläring i arbetet!*
- *Anmäl olycksfall åt arbetsplatshandledaren!*
- *Uppsök läkare senast inom ett dygn efter att olycksfallet konstaterats!*
- *Anmäl olycksfallet till läroanstalten och begär ett försäkringsintyg som berättigar till avgiftsfri vård och avgiftsfria mediciner!*
- *Lämna tilläggsutredningar över till exempel ämnen som använts eller rutter som behövs! Bevara läkarintyg som du fått senare angående eventuella skador eller om sjukdom (om de inte har lämnats direkt till försäkringsbolaget)!*
- *Följ anvisningarna om vård och rehabilitering!*

Läroanstalten

- *Underrättar försäkringsbolaget om olycksfallet (alltid vid misstanke om yrkessjukdom och vid trafikolyckor) och gör anmälan om olycksfall.*
- *Ger den drabbade ett försäkringsintyg som berättigar till avgiftsfri vård och avgiftsfria mediciner.*
- *Gör en utförlig beskrivning av olyckan i syfte att klarlägga orsakssambandet.*
- *Tar hand om utredningsförfarandet tillsammans med platsen för inläring i arbetet i syfte att förhindra att olycksfallet upprepar sig.*
- *Stödjer i en krissituation den drabbade, övriga studeranden och personer inom inläring i arbetet.*

Platsen för inläring i arbetet

- *Ser till första hjälpen i olycksituationen.*
- *Anmäler allvarliga olycksfall åt arbetarskyddsdistriktet och polisen.*
- *Utredar tillsammans med läroanstalten orsakerna till olycksfallet i syfte att förhindra att ett liknande olycksfall sker på nytt.*

7 KRAVEN PÅ PLATSERNA FÖR INLÄRNING I ARBETET INOM LANTBRUKSBRANSCHEN

De grundläggande kraven på platserna för inläring i arbetet har fastställts i förordningen om yrkesutbildning (811/1998).

För att ett avtal om inläring i arbetet ska kunna ingås bör platsen för inläring i arbetet enligt förordningen ha:

- Tillräcklig produktion och serviceverksamhet för ordnande av inläring i arbetet
- Den arbetsutrustning som behövs
- I fråga om yrkeskunskap, utbildning och arbetserfarenhet kompetent personal som kan utses till ansvarig utbildare för studeranden

Platsen för inläring i arbetet skall uppfylla de krav på säkerhet i arbetet som ställs i arbetarskyddslagen (738/2002) och säkerställa rätten till trygg studiemiljö i lagen om yrkesutbildning (630/1998).

På arbetsplatsen skall arbetstagarna med beaktande av arbetets natur och varaktighet samt antalet arbetstagare ha tillgång till tillräckliga och ändamålsenligt utrustade personalrum (738/2002, 48§) och vid behov också ändamålsenlig inkvartering.

På platsen för inläring i arbetet skall en **kartläggning och bedömning av riskerna** ha gjorts i enlighet med vad som förutsätts i arbetarskyddslagen. Den ska vara utförd med den grundlighet som förutsätts på basis av företagets storlek och verksamhetens omfattning.

Ett **verksamhetsprogram för arbetarskyddet** ska ha tagits fram för platsen där inläring i arbetet sker, så som förutsätts i arbetarskyddslagen (738/2002).

Vid platsen för inläring i arbetet ska en **räddningsplan** i enlighet med räddningslagen (468/2003) och statsrådets förordning om räddningsväsendet (787/2003) ha gjorts upp ifall räddningslagen med beaktande av antalet personer som befinner sig på arbetsplatsen eller byggnadens storlek kräver det. Skyldigheten att ta fram en räddningsplan gäller bl.a. större produktions-, lager- och utrymmen för lantbruksproduktion. Nödvändigheten av att ta fram en räddningsplan kan utredas till exempel i samråd med den lokala brandchefen.

Det rekommenderas att den arbetsplatshandledare som utses som vägledare och kontaktperson för den studerande skall ha avlagt en arbetsplatshandledarutbildning. Ett flertal yrkesläroanstalter ordnar arbetsplatshandledarutbildning.

Läroanstalten fastställer villkoren för godkännande av platser för inläring i arbetet i planen för ordnande av inläring i arbetet som grundar sig på läroplanen.

8 FÖRSÄKRANDET AV STUDERANDE I INLÄRNING I ARBETET

8.1 Den studerandes försäkringsskydd

Läroanstalten är enligt lag (1318/2002 och 608/1948) skyldig att **försäkra** de studerande för studietiden. Försäkringsskyldigheten gäller också perioderna för inläring i arbetet och därmed förbundna arbetsresor. Inläring i arbetet som äger rum inom ramen för ett anställningsförhållande försäkras av arbetsgivaren.

Olycksfallsförsäkringen ersätter arbetsolycksfall, yrkessjukdomar och olycksfall under arbetsresor. Som arbetsresa betraktas i det här sammanhanget också färden mellan läroanstalten och platsen för inläring samt mellan bostaden och platsen för inläring. Dessutom ersätts olycksfall som inträffar medan den studerande färdas direkt från läroanstalten eller bostaden till platsen för inläring eller orten för avläggande av yrkesprov som utbildningsanordnaren angett. Förutsättningen för ersättning är emellertid att den studerande har tagit den kortast möjliga vägen. Försäkringsskyddet är huvudsakligen inte i kraft vid avvikelser från den här rutten.

Ansökan om ersättning inom olycksfallsförsäkringen kan avslås ifall skadan vållats på grund av ett brott som den drabbade studerande själv har gjort sig skyldig till, den studerandes berusade tillstånd eller av på grund av att den studerande har handlat av grov oaktsamhet eller uppsåtligt.

8.2 Skyldighet att ersätta skador

Ersättningsskyldigheten för skador som orsakats under inläring i arbetet bestäms enligt skadeståndslagen (412/1974). Om den studerande genom sitt agerande vållar utomstående skada är det den för vars räkning uppdraget utförs som är skyldig att ersätta skadan. Vanligtvis står den studerande under ledning och övervakning av inlärningsarbetsplatsen, och det är platsen för inläring i arbetet som drar nytta av den studerandes arbete. I det här fallet är det arbetsplatsen som i första hand är ersättningsskyldig. Ifall inläring i arbetet undantagsvis sker under ledning av en företrädare för läroanstalten och det är läroanstalten som drar nytta av arbetet, är det också läroanstalten som är ersättningsskyldig. Om arbetsgivaren har ingått en vanlig ansvarsförsäkring omfattar försäkringen de skador som den studerande vållar utomstående. Skador på arbetsgivarens egendom ersätts däremot inte. I det fall att inläring i arbetet har skett under läroanstaltens ledning och övervakning ersätts skadorna av utbildningsanordnarens ansvarsförsäkring.

Eventuella oklarheter i fråga om ersättningsskyldigheten kan undvikas genom att ansvarsfrågorna gällande handledning och övervakning under inläring i arbetet klarställs i inlärningsavtalet.

Försäkringsbolagen erbjuder åt utbildningsanordnaren mer omfattande ansvarsförsäkringar. Försäkringen ersätter sådana skador på arbetsgivarens egendom som den studerande har vållat i den mån som de inte ersätts av arbetsgivarens egen skadeförsäkring, och för utomstående sådana skador som den studerande har vållat och som inte ersätts av arbetsgivarens ansvarsförsäkring.

Försäkringen ersätter inte sådana skador som beror på bristfällig handledning, introduktion i arbetet eller avsaknad av arbetsledning och övervakning.

En studerande i inlärn timer i arbete kan i vissa situationer själv bli ersättningsskyldig för skador som han/hon vållat genom försummelse. Ersättning döms inte för lindrigt vållande. Vid grovt vållande kan skadeståndet jämkas, vid fall av uppsåtlighet döms skadevållaren till fullt skadestånd. Skadeståndsbeloppet bestäms enligt vad som prövas som skäligen med hänsyn till skadans storlek, gärningens art, skadevållarens ställning, behovet hos den som lidit skada samt övriga omständigheter. Skada som vållats en utomstående ersätts av arbetsgivarens ansvarsförsäkring och försäkringsbolaget kan återkräva ersättningen hos skadevållaren.

8.3 Inlärn timer i arbetet utomlands

Utbildningsanordnaren skall se till att alla studeranden som åker utomlands för att avlägga inlärn timer i arbetet har ett tillräckligt **försäkringsskydd** som täcker sjukdomar och olycksfall och som gäller för hela den tid som den arbetsplatsförlagda inlärn timeren pågår. Försäkringen skall vara i kraft under resor, arbetspraktik och under den teoretiska delen av undervisningen, på fritiden och eventuella ferier.

Eftersom arbetsgivaren i huvudsak inte betalar lön för inlärn timerperioden omfattas inte heller den studerande automatiskt av arbetsgivarens ansvarsförsäkring. Det är alltid skäl att i god tid innan utlandsstudierna inleds komma överens om ansvarsförsäkringsskyddet med arbetsgivaren.

Enligt förordningen om ersättning vid olycksfall som den studerande råkar ut för (1318/2002) gäller samma villkor för olycksfallsförsäkringen utomlands som i Finland.

Det är viktigt att se till att den studerande har ett tillräckligt försäkringsskydd för varje inlärn timerperiod som avläggs utomlands.

9 KARTLÄGGNING OCH FÖREBYGGANDE AV RISKERNA INOM LANTBRUKSBRANSCHEN

Syftet med att kartlägga arbetsplatsens risker och bedöma deras betydelse är att fastställa vilka faktorer det är som kan medföra risker eller olägenheter för arbetstagarnas hälsa och säkerhet. För att det skall vara möjligt att förbereda sig på riskerna och förebygga dem måste riskerna först identifieras systematiskt.

9.1 Lagstadgade krav på kartläggningen av risker

Arbetarskyddslagen (738/2002) förutsätter att de **risker och olägenheter** som beror på arbetet **identifieras** med beaktande av arbetets och verksamhetens art. Deras betydelse bedöms utgående från hur sannolika de är och hur allvarliga följderna är. Riskfaktorerna undanröjs om det är skäligen möjligt. Om alla riskfaktorer inte kan **avlägsnas** skall de kvarstående riskernas betydelse för arbetstagarnas hälsa och säkerhet bedömas. De risker och olägenheter som riskfaktorerna medför minimeras t.ex. med hjälp av skyddsutrustning eller arbetstidsarrangemang.

I bedömningen av riskerna skall enligt arbetarskyddslagen (738/2002) tas hänsyn till:

- Risken för olycksfall och risken för annan förlust av hälsan
- Ergonomin, den fysiska, psykiska och sociala belastningen i arbetet och övriga risker som beror på arbetet
- Arbetstagarnas ålder, kön, yrkeskunskap och övriga individuella egenskaper
- Säkerheten gällande arbetsplatsens maskiner, redskap och konstruktioner
- Olycksfall, yrkessjukdomar och arbetsrelaterade sjukdomar och risksituationer som har förekommit
- Kemiska, fysikaliska och biologiska faktorer
- Eventuell fara för den reproduktiva hälsan
- Avvärijande av risk för storolyckor, ordnande av första hjälpen och räddningsmöjligheterna i nödsituationer

Olycksrisker och belastningsfaktorer finns i:

- Arbetsmiljön och konstruktionerna
- Maskiner, anordningar och redskap
- Ämnen och material som används
- Tillvägagångssätt och anvisningar

Om arbetsgivaren inte har tillräcklig sakkunskap för att utreda och bedöma riskerna i arbetet skall denne anlita utomstående sakkunniga. När utomstående sakkunniga anlitas är **arbetsgivaren** emellertid ändå skyldig att **förvissa sig** om att de sakkunniga har tillräcklig kompetens och övriga förutsättningar för att utföra uppgiften på ett ändamålsenligt sätt. Anlitandet av utomstående sakkunniga minskar inte arbetsgivarens ansvar för säkerheten på arbetsplatsen.

*Riskbedömningen skall uppdateras och ses över när arbetsförhållandena ändras väsentligt.
Riskbedömningens resultat skall uppbevaras.*

Enligt arbetarskyddslagens 11§ :

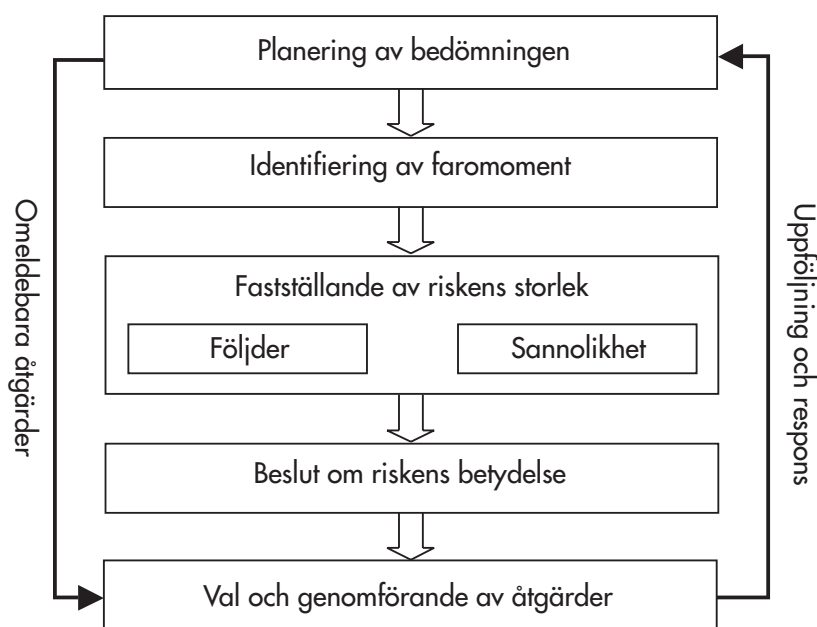
”Om den bedömning av riskerna i arbetet ... visar att arbetet kan medföra särskild fara för olycksfall eller sjukdom, får detta arbete utföras endast av en arbetstagare som är kompetent och som med avseende på sina personliga förutsättningar lämpar sig för arbetet eller av en annan arbetstagare som står under en sådan arbetstagares direkta övervakning. Andra personers tillträde till riskområdet skall förhindras genom nödvändiga åtgärder.

Om arbetet eller arbetsförhållandena kan medföra särskild fara för en gravid arbetstagare eller fostret och riskfaktorn inte kan elimineras, skall arbetsgivaren sträva efter att för graviditetstiden flytta arbetstagaren till arbetsuppgifter som lämpar sig för henne”.

9.2 Riskbedömningsprocessen

Riskhanteringen omfattar en identifiering och utvärdering av riskerna och åtgärder för att avlägsna och minska riskerna. I diagrammet skildras de olika faserna av riskbedömningen.

Diagram 1. Riskbedömningsprocessen (Källa: Arbetarskyddscentralen www.tyoturva.fi)

9.3 Riskbedömningen i praktiken

Planering av bedömningen

Bedömningen måste planeras väl på förhand så den förlöper smidigt och är genomgripande. I planeringsstadiet fastställs bl.a.:

- Utredning över den bakgrundsinformation som anses nödvändig (tidigare utförda kartläggningar eller undersökningsresultat, eventuella olycksfall som inträffat, riskfyllda situationer och tillbud)
- Indelning av bedömningsobjekten (enligt arbetsuppgifter eller område)
- Personer som deltar i bedömningen och ansvarsfördelningen
- Metod som tillämpas i riskbedömningen (färdiga checklistor och annat)

Identifiering av faromoment

För att underlätta kartläggningen har man tagit fram olika slag av checklistor (se bilaga 4). Med hjälp av färdiga listor blir alla frågor systematiskt behandlade, men det är viktigt att komma ihåg att kontrollera om det eventuellt finns andra faromoment att beakta än de som nämns i listan. Bedömningsobjekten går igenom enligt den kartläggningsmetod man valt och iakttagelserna antecknas. Faror som lätt kan undanröjas åtgärdas omedelbart.

Fastställande av riskernas storlek

För de faror som inte kan avlägsnas omedelbart görs en bedömning av riskernas storlek. För att bestämma hur stor en risk är kan man tillämpa tabellen i standard BS 8800. En risks storlek bestäms utgående från hur sannolikt det är att den farliga händelsen inträffar och hur allvarliga följder händelsen skulle ha. I bedömningen av de identifierade faromomenten som uppdagats i kartläggningen beaktas lagar, bestämmelser och riktvärden. I praktiken kan man säga att risknivån är skäligen eller större när de gränsvärden som lagstiftaren fastställt överskrids (t.ex. exponeringen för luftföroreningar med beaktande av exponeringstiden och föroreningshalten).

Tabell 5. Schema för att fastställa hur stora riskerna är som identifierade faror ger upphov till (BS 8800)

	Följder		
Riskens sannolikhet	Lindriga	Skadliga	Allvarliga
Osannolik	obetydlig risk	acceptabel risk	måttlig risk
Möjlig	acceptabel risk	måttlig risk	betydande risk
Sannolik	måttlig risk	betydande risk	oacceptabel risk

Beslut om riskens betydelse

Behovet av åtgärder för att avlägsna eller minska fastställda risker framgår av följande rutinanvisningar som utarbetats i enlighet med standarden BS 8800:

Tabell 6. Behovet av åtgärder för att avlägsna eller minska fastställda risker (BS 8800)

Risknivån	Åtgärder
Obetydlig risk	Inga åtgärder
Acceptabel risk	Förebyggande åtgärder behövs inte. Man ska emellertid överväga att genomföra förbättringar som inte medför tilläggskostnader och situationen ska följas upp.
Måttlig risk	Det är nödvändigt att vidta åtgärder för att minska risken. Åtgärderna ska genomföras inom utsatt tid. En tilläggsbedömning behövs ifall följderna är allvarliga.
Betydande risk	Arbetet bör inte påbörjas innan risken reducerats. Om risken uppstår i ett arbete som utförs som bäst borde problemet lösas inom en kortare tidsperiod än den som anges för måttliga risker.
Oacceptabel risk	Arbetet får inte påbörjas. Ett redan inlett arbete får inte fortsättas förrän risken har reducerats. Om det inte är möjligt att minska risken ska arbetet förbjudas totalt.

Om den fastställda risknivån är obetydlig eller acceptabel behövs nödvändigtvis inga åtgärder. Vid en **måttlig eller större** risknivå måste **åtgärder** vidtas.

Val och genomförande av åtgärder

Åtgärder planeras i syfte att avlägsna och minska riskerna. Åtgärdernas **primära mål** ska vara att undanröja risker. Om detta inte är möjligt eftersträvas en **minskning av riskerna**. Åtgärderna registreras och placeras in i ett tidsschema. Man utser ett antal personer som ska ansvara för att åtgärderna genomförs.

9.4 Anlitande av utomstående sakkunniga för riskbedömningen

Kartläggningen av faromomenten och riskbedömningen kan utföras i samarbete med läroanstalten ifall arbetsgivaren och läroanstalten har tillräckliga resurser. I övriga fall måste utomstående sakkunskap anlitas. Om arbetsgivaren har ingått avtal om företagshälsovård kan företagshälsovårdstjänsterna tillämpas vid riskbedömningen. I samband med företagshälsovårdens besök utreds bl.a. olycksfallsriskerna i arbetsmiljön, frågor kring ergonomi, faktorer i arbetsmiljön som medför exponering, behovet av personlig skyddsutrustning och arbetsplatsens beredskap för första hjälpen.

9.5 Riskbedömning i kvalitetslednings- och arbetssäkerhetssystem

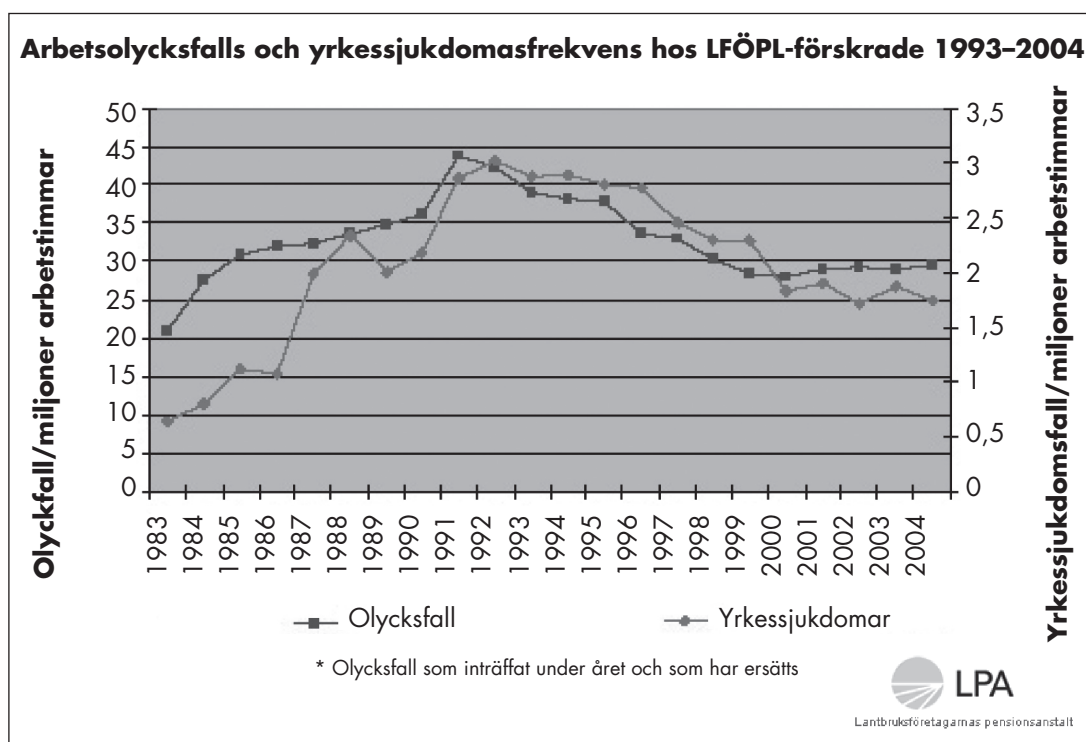
Många gårdar och gårdsbruksenheter använder sig av kvalitetsledningssystem. I kvalitetsledningssystemet som grundar sig på den allmännaste standarden ISO 9001 ställs krav på arbetsmiljön och arbetssäkerheten. Kartläggningen av faror i arbetsmiljön och riskbedömningen liksom hanteringen av andra frågor om arbetssäkerhet ingår sålunda i de normala funktionerna i ett kvalitetsledningssystem. På vissa gårdar och gårdsbruksenheter tillämpas kvalitetsledningssystem för säkerheten i arbetsmiljön (t.ex. OHSAS 18001) i vilka dessa frågor ingår som en väsentlig del. Företag kan också tillämpa integrerade verksamhetssystem som förutom ovannämnda funktioner även inbegriper miljöledningssystem (t.ex. ISO 14001).

9.6 Olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar inom lantbruksbranschen

Arbetssäkerheten inom lantbruksbranschen har förbättrats under de senaste decennierna men fortfarande är olycksfallsrisken inom lantbruksarbetet mer än dubbelt så hög som genomsnittet bland löntagarna. Inom lantbruksbranschen inträffar mer allvarliga olycksfall än genomsnittligt och även risken för att omkomma i arbetet är dubbelt så hög inom lantbruksbranschen som bland löntagarna (Källa: LPA).

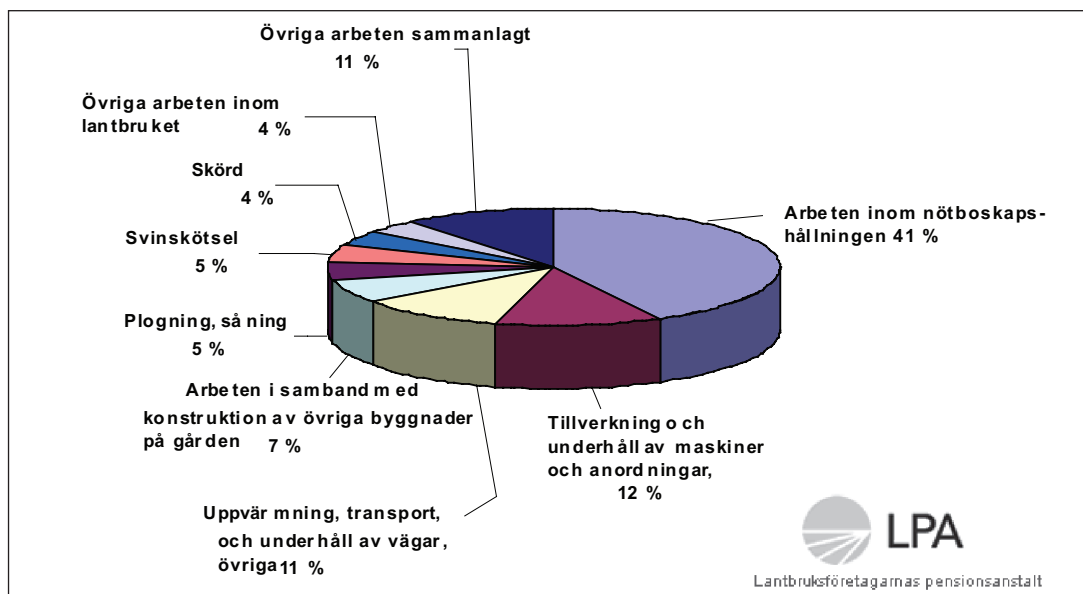
År 2004 inträffade det bland lantbruksföretagarna enligt OFLA-statistiken ca 5800 olycksfall i arbetet samtidigt som det konstaterades 360 fall av yrkessjukdom. I samband med olycksfallen omkom 7 personer år 2004. På grund av olycksfallen i arbetet gick under ett år nästan 200 000 arbetsdagar förlorade. Det totala antalet olycksfall i arbetet har under de senaste decennierna minskat på grund av att antalet lantbruksföretagare också minskat, men också tack vare en förhöjd allmän säkerhetsnivå i arbetena inom lantbruket. Antalet olycksfall per tusen lantbruksarbetare har sjunkit konstant sedan år 1994. År 2004 uppgick antalet till ca 60. Vi kan anta att orsaken är att bl. små och gamla gårdar som bedrev boskapskötsel i svåra arbetsförhållanden har lagt ner verksamheten. Olycksfallsfrekvensen, dvs. antalet fall per en miljon arbetstimmar har däremot hållits på ungefär samma nivå, dvs. omkring 30 st/en miljon arbetstimmar fr.o.m. år 1998.

Figur 1. Orsaken till olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar hos LFÖPL-försäkrade*

Män råkar oftare ut för olycksfall än kvinnor. År 2004 blev män offer för ca 70 olycksfall per 1000 försäkrade, för kvinnorna uppgick motsvarande siffra till 41 olycksfall. Siffrorna påverkas av att män oftare än kvinnor utför arbeten som innebär exponering för olycksfall (bl.a. byggnads-, reparations-, service och skogsarbeten). Olycksfallsrisken hos män stiger i takt med åldern. Särskilt antalet maskinolycksfall bland män stiger i takt med åldern. För kvinnors del stiger inte olycksfallsrisken med tilltagande ålder. Yrkessjukdomsfallen har klart och tydligt minskat i jämförelse med början av 1990-talet. År 2004 uppdagades 346 fall.

Figur 2. Arbetsolycksfallen inom olika lantbruksarbeten år 2003

Flest olycksfall inträffar inom nötkreaturskötseln. Antalet olycksfall i dessa arbeten kan delvis förklaras med att den här typens arbeten utförs allra mest inom lantbruket. Ett flertal arbetsolycksfall inträffar också i samband underhåll, service av maskiner, uppvärmning och underhåll av vägar och i byggarbeten. De mest förekommande olycksfallorsakerna är djur (23 %), arbetsmiljön utomhus (18 %), byggnader och konstruktioner (13 %) samt arbetsrörelser och arbetsställningar (10 %).

9.7 Risker för olycksfall i arbetet och förebyggande av risker inom lantbruksbranschen

Gällande farlighetsgraden finns det stora skillnader mellan olika arbetsmoment inom lantbruket. Arbetet kan omfatta både farliga och mycket säkra arbetsmoment. Enligt olycksfallsstatistiken inträffar både de lindriga och de allvarliga olycksfallen i ungefär samma uppgifter och dessutom är upphovsmannen i de flesta fall den samma.

Kreaturskötsel

Olycksfallen i samband med kreaturskötsel orsakas vanligtvis av djurens plötsliga rörelser. Nästan lika ofta inträffar det olycksfall som beror på produktionsutrymmena bl.a. golv, förbindelseleder, gödselrännor och båskonstruktioner.

De flesta djur känner igen sin skötare och reagerar ofta nervöst på främmande personers närvaro och strävar antingen efter att fly eller uppträder aggressivt. I båda fallen finns det risk för olycksfall. Människans eget beteende när hon närmar sig djuret påverkar också dess beteende. Det är viktigt att närma sig djur lugnt och att undvika hårda ljud. Våghaltsigt mod i samband med hanteringen av djur är onödigt och ibland t.o.m. farligt. Ett sjukt djur är alltid oberäkneligt eftersom smärta får djuret att reagera instinktivt och snabbt.

De allra flesta olycksfall i samband med kreaturskötsel inträffar under förflyttningar och transporter. Då djuren är fastbundna är arbetet relativt tryggt. Förflyttningar av djur skall

i mån av möjlighet planeras så att människan inte direkt hamnar i samma utrymme som djuret. På samma sätt är det viktigt att i samband med annan skötsel beakta att djursköta- ren inte utsätts för olycksfallsrisker i onödan.

Hanteringen av flytgödsel är förbundet med särskilda risker för olycksfall. Dessa risker be- skrivs utförligare i avsnitt 9.8 *Risker och belastningsfaktorer i arbetsförhållandena/Kemikalier och farliga gaser*.

Olycksfallsriskerna vid djurskötsel minskas genom:

- *Ändamålsenliga arbetsutrymmen*
- *Ordning och renlighet i lokalerna*
- *Bra arbetsredskap och hjälpmedel*
- *Arbetsriktig skyddsutrustning (säkerhetsskor, skyddsklädsel, skyddshandskar, hörselskydd, and- ningsskydd)*
- *Insikt om risker och faror, kännedom om djurs beteendemönster*
- *Avhorning hos kor*
- *Tillräcklig yrkeskunskap och rätt inställning*
- *God förhandsplanering av arbetet samt bra arbetsergonomi*
- *Försiktighet i arbetet*
- *Tillräcklig informationsspridning*

Installation, underhåll och service av maskiner och anordningar

Inom lantbruksbranschen inträffar ett stort antal olycksfall vid installationer, service- och underhållsarbeten. Det här beror delvis på att reparationer ibland måste genomföras un- der svåra förhållanden på grund av att en maskin går sönder. Maskinerna kan vara hala av vatten, täckta av jordmaterial, snö eller is vilket ökar olycksfallsrisken. På en tillfällig reparationsplats finns inte tillgång till ordentliga lyftanordningar eller reparationsstöd som i en verkstad. I stället blir man tvungen att ut säkerhetssynpunkt ta till sämre tillfälliga lös- ningar. Om det är möjligt skall reparationer och servicearbeten utföras i verkstäder där det råder bättre förhållanden än utomhus och där det finns tillgång till de lyftanordningar och andra hjälpmedel som behövs.

Det är skäl att hålla instruktionsböckerna för maskiner och anordningar i ordning och alltid tillgängliga. Det är också viktigt att läsa i instruktionsboken innan reparationen el- ler servicearbetet inleds. I instruktionsböckerna ger tillverkaren ofta säkerhetsanvisningar som skall beaktas vid reparationer och service.

Säkerställ att maskinen som skall repareras inte kommer i rörelse under reparationen ge- nom att placera kilar framför hjulen. Medan reparationen pågår är det också viktigt att förvissa sig om att maskinen inte startar av sig själv eller av någon annan.

Maskinen skall stöttas väl innan arbetet inleds. Om maskinen är försedd med servicestöd skall de användas i första hand. Om andra slag av stöd används skall de vara tillräckligt starka och till sin utformning sådana att de inte slinker undan. Det är inte tillåtet att ta sig in under en maskin eller en maskindel som endast bärs upp av den egna hydrauliken.

Det är oftast armarna som skadas i samband med reparationer och servicearbeten. Olycksfall inträffar vid arbete med handverktyg då greppet lossnar eller t.ex. då nyckeln tappas. Muskelförsträckningar som beror på besvärliga arbetsställningar är också mycket

vanliga. Vid slipning orsakas olycksfall på grund av metallpartiklar i luften ifall skyddsutrustning inte används.

Olycksfallsrisken vid reparationer och servicearbeten minskas genom:

- *Ändamålsenliga arbetsutrymmen*
- *Ordning och renlighet i arbetslokalen*
- *Ändamålsenliga, säkra arbetsredskap som är i gott skick*
- *Arbetsanpassad skyddsutrustning (arbetskläder, skyddshandskar, säkerhetsskor, ögonskydd och andningsskydd, svets hjälm)*
- *Lätt tillgängliga instruktions- och servicemanualer samt säkerhetsanvisningar*
- *Introduktion i användning och service av maskinen*
- *Tillräcklig yrkeskunskap och rätt inställning*
- *God förhandsplanering av arbetet och bra arbetsergonomi*
- *Försiktighet i arbetet*
- *Tillräcklig informationspridning*

Byggarbeten på lantbruket

Av alla huvudbranscher i Finland är byggbranschen den mest utsatta när det gäller olycksfall. På samma sätt utgör andelen olycksfall vid byggarbeten inom lantbruket en tämligen stor del av samtliga olycksfall i lantbruksbranschen. De vanligaste orsakerna till olycksfall vid byggarbete är att man skadar sig på föremål, faller och snubblar och olika slag av fallolyckor, överansträngning och olycksfall som orsakas av flygande splitter, partiklar eller föremål.

Fall på byggarbetsplatser beror ofta på att stegar faller omkull eller på att byggställningar saknar skyddsräcke. Det kan också finnas oskyddade öppningar och schakt på byggplatsen. Dessutom kan dålig ordning och reda leda till fallolyckor. Typiska skador som uppkommer vid fall är benbrott på armar och ben. Fall är den viktigaste enskilda orsaken till allvarliga olycksfall.

Skador på grund av att man trampar på spikar och skador som maskiner orsakar är också vanliga vid byggarbeten. Fallande föremål kan medföra allvarliga olycksfall. Ett flertal olycksfall beror på att det råder dålig ordning och reda på byggarbetsplatsen.

Rivning av byggnader är ett särskilt riskfyllt arbetsmoment. Konstruktionerna kan rasa eller falla och någon kan råka bli under fallande föremål.

Olycksfall som orsakas av överansträngning inträffar vanligtvis i samband med lyft. På byggen är man tvungen att lyfta tunga bördor och arbetsställningarna är besvärliga och ensidigt belastande.

Olycksfallsrisken i samband med byggarbeten minskas genom:

- *Omsorgsfull planering av byggarbetsplatsen*
- *God ordning och renlighet på arbetsplatsen*
- *Användning av ändamålsenliga byggställningar och stöd för stegar*
- *Användning av skyddshjälm, skyddsglasögon, säkerhetsskor (med trampskydd), hörselskydd och övrig nödvändig skyddsutrustning*
- *Riktig lyfteknik och användning av hjälpmedel*
- *Försiktighet i arbetet*
- *Tillräcklig informationspridning på arbetsplatsen*

Vid användningen av personlyftanordningar eller motsvarande maskiner är det viktigt att försäkra sig om att den lagstadgade ibruktagnings- och revisionsbesiktningar (srb 856/1998) har genomförts och att lyftanordningen är i gott skick. En obesiktigad lyftanordning eller en lyftanordning som endast är avsedd för lyft av gods får inte användas för personlyft. De anordningar och övrig utrustning som ska genomgå besiktning ingår i förteckningen i bilaga 6.

Uppvärmning, transport och vägunderhåll

På många lantbruk används ved för uppvärmning eller så tillverkas klabbar för försäljning. När det inträffar ett olycksfall vid vedkapningsmaskinen eller cirkelsågen är det oftast fingrarna eller händerna som skadas. På grund av den besvärliga arbetsmiljön är det också vanligt att arbetstagarna faller eller snubblar. Fall i flissilon kan leda till kvävning.

På vintern när vägar och stigar skall underhållas kan det inträffa halkningsolyckor. Snöslungor kan orsaka allvarliga olycksfall när tilltäppta slungor skall frigöras. Bristfälliga skydd på kardanaxeln innebär alltid risk för olycksfall.

Olycksfallsrisken i samband med uppvärmning, transport och vägunderhåll kan minskas genom:

- *Arbetsmaskiner är utrustade med ändamålsenliga skyddsanordningar*
- *God ordning på arbetsplatsen*
- *Skyddsutrustning vid vedkapning (säkerhetsskor, handskar, ögon- och hörselskydd)*
- *Vaksamhet och övning i arbetet*
- *Skodon som fäster bra och halkskydd*
- *Sandning av förbindelselederna under vintern*

Växtodlingsarbeten

Inom växtodlingen är risken för allvarliga olycksfall särskilt stor. De stora energimängderna i samband med maskindrift kan orsaka allvarliga skador i samband med olycksfall.

När det gäller traktorer finns det risk för att de välter eller råkar ut för en trafikolycka. Olycksfall där en traktor som välter är inblandad är vanligtvis allvarliga även om traktorn är utrustad med skyddshytt och dessa olyckor kan t.o.m. kan ha dödlig utgång. Skyddshyten skyddar endast om hyttens dörrar är stängda. Bilbältet skall användas såvida det ingår i traktorns utrustning. När en traktor kört fast skall den dras loss med hjälp av en annan traktor. Användandet av trä och annat under hjulen kan ge upphov till farliga situationer eller leda till olycksfall.

En betydande olycksfallsrisk uppstår då arbetsmaskiner skall kopplas till och från en traktor. Det är också riskfyllt att klättra upp och ned i förarhytten på en traktor eller skördetröska. På samma sätt har fall från traktorvagnar lett till allvarliga olyckor. Om traktorns kardanaxelskydd inte är i gott skick finns det en risk för allvarliga olycksfall.

En skördetröska har många rörliga delar som man lätt kan fastna i. Vid rengöringen av skördetröskans skärbord och transportband inträffar det ofta olycksfall. Fall från stegar och trappor är vanliga i omgivning kring spannmålstorkar, det är också vanligt att man snubblar på trösklar och andra föremål. Fall ner i spannmålssilor har lett till flertalet dödsfall.

Hantering av flytgödsel är förbunden med en olycksfallsrisk på grund av de farliga gaser som bildas. Farliga gaser kan också uppstå i foder- och sädessilor. Kemikalier som används som växtskyddsmedel och konserveringsmedel utgör också en riskkälla inom lantbruket. I avsnitt 9.8 *Risker och belastningsfaktorer i arbetsförhållandena/Kemikalier och gaser* ingår en närmare beskrivning av de risker som kemikalier och gaser utgör.

Olycksfallsrisken i samband med växtodling minskas genom:

- *Kännedom om riskerna i arbetet*
- *Arbetsmaskiner som är utrustade med ändamålsenliga skyddsanordningar*
- *Ändamålsenliga och välunderhållna skyddsräcken på platser med risk för fall*
- *Omsorg om skydd för rörliga och roterande maskindelar*
- *Synliga märkningar på kemikalier och säkerhetsinformationsblad för tillgängliga kemikalier*
- *Försiktighet i arbetet*
- *Användning av skyddsutrustning*

Skogsvårdsarbeten

Skogsvård förutsätter skicklighet för att arbetet ska kunna utföras tryggt. Det sker fler olycksfall med motorsåg än med röjsågar inom skogsvården. Hal terräng, stenar, stubbar och besvärliga arbetsrörelser är vanliga olycksfallsorsaker. Att köra traktor i skogsterräng förutsätter på grund av det ojämna underlaget större skicklighet och mera uppmärksamhet än körning på åkrar.

Motorsågars sågkedjor, fallande träd och elledning medför risk för olycksfall vid träd-fällning och avverkning i skogen. Särskilt riskfyllt på grund av spänningarna i träden är det att såga stormfälld skog. På samma sätt uppstår riskfyllda situationer när ett fallande träd blir lutande mot ett annat träd. Det kräver yrkeskunskap att säkert kunna frigöra en s.k. fastfällning. En studerande får **endast** utföra dessa riskfyllda arbeten under en erfaren arbetstagers **handledning**.

Det är tryggare att använda röjsågar än motorsågar i skötseln av plantbestånd, men även röjsågen förutsätter att man iakttar försiktighet och vet vad man håller på med. Rójknivar och yxor kan vara farliga om dåligt riktade slag studsar mot benet.

Olycksfallsriskerna i anslutning till skogsvård minskas genom:

- *God yrkeskunskap och kännedom om riskkällor och risker*
- *Lugna och välöverlagda arbetsrörelser*
- *Användning av skyddsutrustning (skogshuggares hjälm försedd med visir och hörselkåpor, skyddsstövlar, sågbyxor och en signalfärgad skyddsjacka),*
- *Bra kommunikationsmöjligheter med andra som rör sig i området*
- *Vaksamhet i arbetet*
- *Upprätthållande av god fysisk kondition*

Det är ofta svårt att snabbt få hjälp i skogarbete om det inträffar en olycka. Därför skall man alltid bära med sig en förstahjälpen förpackning och redskap för att **larma hjälp** (mobiltelefon). Det är viktigt att skogsarbetare **kan ge första hjälpen**.

9.8 Risker och belastningsfaktorer i arbetsförhållandena

Buller: Kraftigt buller orsakar risk för hörselskada. Dessutom ökar buller den psykiska belastningen, stör kommunikationen och medför därigenom också en ökad risk för olycksfall. Hörseln försämras vanligtvis mycket långsamt. En bestående hörselskada utvecklas vanligtvis under 25–35 år. Gränsvärdena för buller som anges i lagstiftningen har fastställts främst för att minska hörselskadorna. I riskbedömningen på arbetsplatsen skall även övriga riskkällor som buller orsakar beaktas och man skall sträva efter att minska bullret även då gränsvärdena inte överskrids.

Utgående från direktivet 2003/10/EG har statsrådet utfärdat en förordning om skydd av arbetstagare mot risker som orsakas av buller (85/2006). I förordningen tillämpas två olika insatsvärden för bullerexponeringen (åtgärdsgränser). Då beaktas inte den dämpning som hörselskydd ger. Förutom insatsvärdena har också de gränsvärden som inte får överskridas fastställts. Då beaktas också den dämpning som hörselskydden ger.

I följande tabell åskådliggörs insats- och gränsvärdena som fastställts för buller och deras betydelse för hälsan.

Tabell 7. Bullernivågränser, deras betydelse för hälsan och skyldigheter som följer då gränserna överskrids (Källa Arbetshälsoinstitut)

Värde	Betydelse i förordningen 85/2006 (direktiv 10/2003/EG)	Standard ISO 1999, EN-SFS 458
75 dB (A)	Inte definierad	Ingen inverkan på hörseln
80 dB (A) daglig bullerexponering 135 dB (C) ljudtryckets toppvärde (impulsbuller) Bedöms utan hänsyn till hörselskyddens dämpande inverkan	Lägre insatsvärde. <ul style="list-style-type: none"> – När värdet överskrids skall förebyggande åtgärder för att förhindra hörselskada vidtas: – arbetstagarna har rätt att få ändamålsenliga hörselskydd – arbetstagarna har rätt till förebyggande undersökningar av hörseln – arbetstagarna skall underrättas om riskerna och sin rätt att genomgå en hörselundersökning 	När bullerdosen under-skrider den här nivån inverkar bullret inte på de exponerades hörsel inom talområdet.
85 dB (A) daglig bullerexponering 137 dB (C) ljudtryckets toppvärde (impulsbuller) I bedömningen beaktas hörselskyddens dämpande inverkan	Högre insatsvärde. <ul style="list-style-type: none"> – Ytterligare åtgärder krävs för att risken skall reduceras: – arbetsgivaren ska ta fram ett bullerbekämpningsprogram och ställa hörselskydd till arbetstagarnas förfogande – arbetstagarna ska använda hörselskydd – området där exponeringen förekommer skall avgränsas och tillträdet skall begränsas 	När bullerexponeringen uppnår den här nivån drabbas 5 % av de utsatta för hörselskador.
87 dB (A) daglig bullerexponering 140 dB (C) ljudnivåns toppvärde (impulsbuller) Bedöms med hörselskydd	Gränsvärde; dessa värden får inte överskridas! <ul style="list-style-type: none"> – om värdena överskrids skall arbetsgivaren omedelbart vidta åtgärder för att sänka exponeringsnivån så att den ligger under gränsvärdet 	När bullerdosen ligger på den här nivån drabbas 8 % av de utsatta för hörselskador.

Utan mätningar kan man uppskatta att bullerstyrkan ligger på en **farlig** nivå det inte är möjligt att höra ett normalt samtal på en meters avstånd.

Tabell 8. Trygga tidsgränser för exponering för buller enligt de högre insatsvärdena i statsrådets förordning 85/2006:

Bullernivå	Tidsgräns	Bullernivå	Tidsgräns
82 dB	16 h	100 dB	15 min
85 dB	8 h	103 dB	8 min
88 dB	4 h	106 dB	4 min
91 dB	2 h	109 dB	2 min
94 dB	1 h	112 dB	1 min
97 dB	30 min	115 dB	–

Bullernivåer som äventyrar hörseln uppnås t.ex. när man använder motorsåg, kör med snöskoter och fyrhjulning, i närheten av olika byggnadsmaskiner och äldre traktorers styrhyttar. Då ska hörselskydd användas.

Vibrationer: Kraftiga vibrationer är skadligt för leder, muskler och för blodcirkulationen. Arbetstagare utsätts för vibrationer bl.a. då de använder motordrivna handhållna eller handstyrda arbetsmaskiner (motorsåg osv.), kör traktor och arbetsmaskiner. Vibrationerna som traktorer och arbetsmaskiner ger upphov till anses vara en av orsakerna till det stora antalet ryggsjukdomar hos odlare. Kraftiga vibrationer orsakar försämrad blodcirkulation i armar och ben och ökar sålunda risken för förfrysning.

I juli år 2005 trädde statsrådets förordning om skydd av arbetstagare mot risker om orsakas av vibrationer i kraft (48/2005) som ger arbetsgivaren skyldighet att striktare och effektivare följa upp och bekämpa vibrationer.

Tabell 9. Skyddsgränserna för vibrationer enligt srb 48/2005:

Föremål för vibrationerna	Insatsvärde för exponering på 8 timmar
Hand-armvibrationer	2,5 m/s ²
Kroppsvibrationer	0,5 m/s ²

Risk för elchock: I arbetsmiljön inom lantbruket utsätts el-anordningarna för många slags påfrestningar. Förutom de mekaniska påfrestningarna kan de utsättas för fukt, damm och kemikalier. Anordningar och installationer föråldras snabbt. El-anordningar i dåligt skick ökar olycksfalls- och brandriskerna på lantgården. Det är viktigt att följa med i vilket tillstånd el-anordningarna är och underrätta arbetsgivaren om defekta apparater. Apparater och kablar med bristfällig isolering får inte användas. Trasiga apparater och installationer skall tas ur bruk eller repareras omedelbart.

Farliga ämnen och gaser: Hälsoskadliga eller hälsofarliga ämnen används bl.a. som växtskyddsämne och konserveringsmedel i foder. I foderkonserveringsmedel används myrsyra och i konserveringsmedlen för säd tillsätts propionsyra som fräter huden och dessa är särskilt farliga om de råkar hamna i ögat. Ett flertal växtskyddsämnen är giftiga eller skadliga. Ämnen som används för i bekämpningen av skadedjur är vanligtvis skadligare än bekämpningsmedlen för växtsjukdomar och ogräs. Moderna bekämpningsmedel är säkrare än de som användes förr. De har en preciserad verkan vilket innebär att de kan användas i mindre doser. Det är ändå nödvändigt att iaktta försiktighet och omsorgsfullhet vid han-

teringen av växtskyddsmedel eftersom de förutom de omedelbara verkningarna också kan ha tillsvidare okända, långvariga följder för hälsan. Kemikalier som används som tvätt- och rengöringsmedel är hudfrätande och torkar ut huden. Det är viktigt att skydda händerna med skyddshandskar vid hanteringen av dessa ämnen.

Behållare för hälsoskadliga ämnen skall vara försedda med korrekta **märkningar**. Arbetstagarna skall ha tillgång till **skyddsinformationsbladen** för dessa kemikalier och en **förteckning** över alla farliga och skadliga kemikalier som används på arbetsplatsen. På den plats där kemikalierna används skall det åtminstone finnas tillgång till rent **sköljvatten** för det fall att man måste ge första hjälpen.

Säkerhetsföreskrifter för hanteringen av kemikalier:

- *Följ tillverkarens anvisningar om användning och hantering av kemikalierna*
- *Använd den skyddsutrustning som anges i skyddsinformationsbladet*
- *Om kemikalien kommer i kontakt med huden eller ögonen skall man omedelbart skölja med vatten, fortsatt att skölja tillräckligt länge (minst 15 minuter) och uppsök genast läkare, vid behov med ambulans. Ta med skyddsinformationsbladet.*
- *Innan måltider ska man tvätta händerna noggrant då man hanterat kemikalien före*

Farliga kemikalier förekommer bland annat i flytgödselbehållare, fodersilon och i silon där fuktig säd har förvarats. På dessa platser kan luftens syrehalt samtidigt vara mycket låg vilket gör gaserna ännu farligare. Flytgödsel avger bl.a. svavelväte, ammoniak och metan. Metan är dessutom en brandfarlig gas. Gödselgaser frigörs särskilt när flytgödseln sätts i rörelse. Om du måste vistas i utrymmen där det förekommer rikligt med flytgödselgaser skall du använda ett **isolerande andningsskydd** (luften leds med hjälp av en slang eller ur en flaska). Du **bör inte** gå in i sådana utrymmen på egen hand. Det skall alltid finnas en person utanför som kan ingripa vid behov.

I fodersilon kan det förekomma farliga halter av bl.a. koldioxid och kväveoxider. Låga halter av koldioxid är ofarligt men höga halter av koldioxid verkar kvävande. Kväveoxider är giftiga gaser. Gasbildningen är som kraftigast vid påfyllningen av silon och några veckor därefter. Under den här tiden skall man undvika att gå in. Det uppstår snabbt koldioxid i fodersilon och därför är det viktigt att använda **isolerande andningsskydd** när man går in i silon. Det räcker inte med filtrerande andningsskydd! Att lufttillförseln är tillräcklig kan man testa med hjälp av ett ljus: om ljuset slocknar får man inte beträda silon utan isolerande skyddsutrustning. Man **bör inte** gå in i silon på egen hand. En person som är redo att ingripa skall alltid vänta utanför. Avgaser från motorer är också farliga. Särskilt avgaserna från bensinmotorer innehåller giftigt kolos.

I avsnitt 10.2 *Grundläggande strukturella egenskaper hos skyddsutrustning/Andningsskydd* beskrivs andningsskydden närmare.

Biologiska risker och damm: Biologiska agens är bakterier, mögel och virus. Av dessa förekommer inom lantbruket bl.a. mögeldamm och vissa sjukdomar som smittar från djur till människor (zonoser). Sjukdomar som sprids från djur till människor eller sjukdomsorsaker är bl.a. salmonella, streptokocker, rabies (vattuskräck), den för människan farliga formen av fågelinfluensa, campylobakter, harpest och sorkfeber.

Mot bakterier och virus skyddar man sig bl.a. genom vaccination och med hjälp av andningsskydd, skyddsklädsel som byts, skyddshandskar och skyddsskor. Det är alltid anled-

ning att vara försiktig med djurbett. Det är viktigt att vara noggrann med hygien och vid behov desinficera händer, skor, skyddsutrustning och arbetsredskap för att förebygga smittospridning.

Inom lantbruksbranschen utsätts man för många olika slags dammarter. Det finns organiskt damm, damm som har sitt ursprung i växtriket (träddamm, mjöldamm, mjäll, hår osv.) och oorganiska damm, t.ex. sådana med ursprung i stenmaterial. Damm är hälsoskadligt och orsakar bl.a. allergier och astma. I samband med arbete ute på åkern eller med hanteringen av angripet foder kan damm som har sitt ursprung i jordmånen överföra animaliska sjukdomar som sorkfeber och harpest till människan. Höga halter av organiskt damm förekommer i potatisförråd och grönsaksförråd, hönshus och svinhus. Spannmåls- och mjöldamm och förrådsqualster ger ofta upphov till allergier hos arbetstagare inom lantbruket. Även djurdamm hos t.ex. kor medför allergier. Genom att balning har blivit allt mer allmänt har det lett till ökade mängder av mögeldamm och sjukdomar som orsakas av mögeldamm inom lantbruket. Om materialet som balas har blivit fuktigt börjar mögelsvamp växa. När balarna senare hanteras frigges mögeldamm i luften. Dammen i arbetsmiljön kan innehålla sensibiliserande ämnen som medför problem för överkänsliga personer.

Psykisk belastning: En person som ur psykisk synvinkel mår bra upplever arbetet som meningsfullt och det belastar honom/henne på ett lämpligt sätt. Ibland kan det kännas som om den psykiska belastning som arbetet medför förbrukar för mycket av ens resurser. Psykisk belastning kan orsakas av osakligt bemötande i arbetet eller av att arbetsuppgifterna är för krävande. Det finns för mycket arbete eller arbetet känns inte längre meningsfullt. Det kan vara att de externa omständigheterna är dåliga eller att arbetet är förknippat med osäkerhet. För lite sömn förvärrar situationen ytterligare.

Psykiskt välbefinnande i arbetet främjas av:

- *God yrkeskunskap*
- *Lämpligt arbete med tanke på arbetstagarens fysiska och psykiska egenskaper*
- *Goda samarbetsfärdigheter*
- *Möjligheter till bra människorelationer på arbetsplatsen*
- *Möjligheter att påverka det egna arbetet*

Arbetsgivaren skall ingripa när han upptäcker att det förekommer psykisk belastning. Den studerande skall i sin tur kontakta arbetsplatshandledaren, den handledande läraren eller studenthälsan.

Fysisk belastning: Lantbruksarbetet belastar mest rörelseorganen och andnings- och blodcirkulationsorganen. Ryggen, nacken och axelpartierna utsätts för hård belastning i arbetet. Arbetsmaskiner kopplas bakpå traktorn och arbetet måste utföras med kroppen i en vriden position. Ytterligare belastning orsakas av traktorns vibrationer och krängningar i ojämn terräng.

I samband med kreatursskötsel, byggarbeten, reparationer och underhåll av maskiner förekommer många arbetsmoment i vilka man böjer sig och står på knä. När det gäller lyft är det möjligt att med hjälp av rätta arbetsmetoder och arbetsredskap minska belastningen. Genom god förhandsplanering av arbetsuppgifterna kan en stor del av lyften helt undvikas. Genom användning av rätt arbetsutrustning och hjälpmedel kan ergonomin förbättras. Lämplig återhämtningsgymnastik minskar också ohälsa på grund av belastning.

10 SKYDD MOT FAROR

10.1 Anskaffning av skyddsutrustning och kostnadsfördelning

I arbetarskyddslagen (738/2002) poängteras förebyggandet av risker och olägenheter som beror på arbetet. Arbetsgivaren är skyldig att identifiera och bedöma riskerna i arbetsmiljön och i mån av möjlighet avlägsna dem. I praktiken är det emellertid rimligen inte möjligt att undanröja alla riskkällor och då används skyddsutrustning.

På inlärningsarbetsplatsen skall arbetsgivaren och utbildningsanordnaren utgående från **riskbedömningen** tillsammans avgöra vilken **personlig skyddsutrustning** som behövs under inlärningsperioden. Arbetsgivaren är skyldig att se till att alla arbetstagare och studeranden, vars säkerhet och hälsa förutsätter att skyddsutrustning används i arbetet, får ändamålsenlig skyddsutrustning som uppfyller de krav som ställs på den.

Personlig skyddsutrustning behövs ofta redan i undervisningen vid läroanstalten. Man kan komma överens om att den studerande förfogar över den skyddsutrustning som förutsätts i samband med undervisningen även på arbetsplatsen. Om det behövs specialutrustning i arbetet skaffar arbetsgivaren den. Den studerande kan skaffa sig skyddsutrustning som behövs på egen bekostnad om han/hon inte vill använda gemensam utrustning. Även i det här fallet ska skyddsutrustningen uppfylla de krav som ställs på den. Överenskommelser om en fördelning av kostnaderna kan uppgöras när skyddsutrustningen, t.ex. skyddsskor eller ridutrustning, också kan användas utanför arbetsplatsen eller läroanstalten.

Det är skäl att skriva in överenskommelser som ingår i ramavtalet för inläring i arbetet om vem som bär ansvaret för att skyddsutrustningen anskaffas och hur kostnader fördelas mellan parterna.

10.2 Grundläggande strukturella egenskaper hos skyddsutrustning

Skyddsklädsel anses vara skyddsutrustning om den är avsedd att användas för att förhindra olycksfall eller risker som äventyrar hälsan. Vanliga arbetskläder eller anordningar som inte uttryckligen är avsedda att skydda arbetstagaren mot olycksfall eller sjukdom anses inte vara skyddsutrustning. Klädsel som används vid arbete utomhus betraktas som skyddsutrustning om de exempelvis skyddar mot förfrysning eller andra risker för förlust av hälsan. Kläder som används i syfte att inte smutsa ner underliggande kläder är inte skyddsutrustning.

Skyddsutrustning som marknadsförs i Finland skall uppfylla de krav som ställs i statsrådets beslut 1406/1993. Statsrådets beslut 1407/1993 ger anvisningar om valet av skyddsutrustning och användningen i arbetet.

Tabell 10. Indelning av skyddsutrustning enligt skyddande egenskaper och användningsändamål:

Grupp I:	Skyddsutrustning som skyddar endast mot lindrigare risker, hit hör trädgårds- och diskhandskar avsedda för yrkesbruk samt solglasögon.
Grupp II:	Skyddsutrustning som används inom de flesta yrken och under fritiden, t.ex. hjälmar, hörsel- och ögonskydd samt räddningsvästar.
Grupp III:	Skyddsutrustning som skyddar mot allvarliga faror och livsfara, t.ex. andnings- och fallskydd, kemikalieskyddsdräkter och skyddsutrustning som används i samband med brand- och räddningsarbete.

All skyddsutrustning skall vara **CE-märkt**. Skyddsutrustning som tillhör grupperna II och III skall typkontrolleras. Kvalitetskontrollsystemet för tillverkningen skall godkännas av ett anmält organ. Tillverkaren kan också komma överens om att det anmälda organet utför kvalitetskontrollen av färdiga produkter. Ett anmält organ är en testanstalt som konstaterats behörig och som ingår i EG:s förteckning. I CE-märket som skyddsutrustningen i grupp III förses med ingår det anmälda organets identifikationsnummer.

10.3 Skyddsutrustning som behövs inom lantbruksarbeten

Andningsskydd

(Källa LPA, Skydd i arbetet, Skydda dig själv)

Det finns två huvudtyper av andningsskydd. I **filtrerande skydd** leds andningsluften in genom ett filtrerande ämne som upptar orenheterna. I **isolerande skydd** leds luft eller syre in i andningszonen med hjälp av en slang (friskluftsapparat) från en bärbar behållare.

De filtrerande andningsskydden delas in i partikel eller dammskydd (-filter), gasfilter och kombinerade skydd. Partikelskydden filtrerar damm och partiklar men inte gaser. Gasfilter å sin sida filtrerar gaser men inte damm och partiklar. Kombinerade skydd filtrerar både gaser och partiklar.

Tabell 11. Partikelfilter och partikelskydd indelade enligt skyddseffekten:

Klass P1:	Skyddar mot lågeffektivt och retande damm, t.ex. jordbearbetningsdamm och gödseldamm.
Klass P2:	Skyddar utöver klass P1 även mot hälsovådliga, fasta och flytande partiklar, t.ex. metalldamm.
Klass P3:	Skyddar utöver klasserna P1 och P2 även mot giftigt damm, mögeldamm, radioaktiva föreningar, bakterier och virus.

Ett skydd eller partikelfilter av klass P2 är lämpligt som universalskydd i lantbruket. Om det material som skall hanteras är möjligt skall skydd av klass P3 användas.

Gasfilter används då små mängder av giftiga gaser förekommer i luften. De används t.ex. i **hanteringen och spridningen** av giftiga bekämpningsmedel.

Isolerande skydd (t.ex. friskluftsapparater) används då det uppträder rikligt med **giftiga** gaser i luften och även då **syrehalten** i luften är för **låg**.

För filtrering av flytgödselgaser lämpar sig ABEK-filtrer bäst då gashalten är låg. ABEK-filtret är ett aktivkolfilter som skyddar bl.a. mot lösningsmedel, alkaliska gaser och syror. Vid hög gashalt och/eller vid låg syrehalt i luften skall isolerande skydd användas (friskluftsapparat). I fodersilon kan det uppträda farliga halter av koldioxid och kväveoxider och dessutom låg syrehalt. Om du är tvungen att gå in i en fodersilo skall du se till att den har vädrats väl och att du har isolerande skyddsutrustning. Även i det här fallet ska en annan person som kan ingripa vid behov finnas på plats.

Hörselskydd

Det finns två huvudtyper av hörselskydd: **hörselkåpor** och **hörselproppar**. Hörselkåporna kan vara elektroniska försedda med mikrofon. De dämpar plötsliga hårda ljud men släpper igenom normalt tal. Proppskydden kan vara antingen engångsproppar som placeras i hörselgången eller för upprepat bruk avsedda bågär.

Ögonskydd

Ögonskydd behövs till exempel vid hanteringen av kemikalier, i samband med olika reparationer, underhållsarbeten och i skogsarbete. Skyddsutrustningen kan utgöras av **skyddsglasögon** som täcker endast ögonpartiet eller ansiktsskydd, t.ex. **skyddsvisir**, som täcker hela ansiktet.

Skyddshandskar

Det finns ett stort urval av skyddshandskar allt efter användningsändamålet. Skyddshandskar skyddar vid behov händerna mot hetta, kyla, kemikalier, vassa föremål osv. Det gäller att försäkra sig om att handskarna är lämplig för användningsändamålet. Vilka skyddshandskar som lämpar sig för t.ex. hantering av kemikalier avgörs utgående från skyddsinformationsbladet. Användning av olämpliga skyddshandskar kan i värsta fall leda till mer förtret än nytta.

Skyddsskor

Skyddsskodon behövs i de flesta arbeten som utförs inom lantbruket. Skodonet kan vara antingen skyddsskor (kängor) eller skyddsstövlar. Skyddsskodonet skall ha en greppsäker yttersula och ståltåhätta som skyddar mot fallande föremål. Skyddsskodon som används i byggnadsarbete skall ha spiktrampskydd och skyddsstövlar för skogarbete dessutom skärskydd. Skärskydd skyddar benen mot skärskador från motorsågskedjan.

Skyddshjälm

Skyddshjälm används för att skydda huvudet mot fallande föremål. Den skyddar huvudet också mot skador som uppstår vid fall. Skyddshjälmen för skoghuggare är dessutom utrustad med hörselskydd och ögonskydd. Skyddshjälm måste användas i samband med byggarbeten.

Skyddsklädsel

Skyddskläder skyddar beroende på användningssituationen mot kyla, hetta, kemikalier eller mekaniska stötar. Skyddsklädseln väljs enligt användningsändamål.

Tabell 12. Riktlinjer för användningen av skyddsutrustning inom lantbruket:
(Källa LPA, Skydd i arbetet, Skydda dig själv)

Användning av personlig skyddsutrustning	Kreaturskötsel	Odling och behandling av skörd	Växtskydd, kemikalier	Reparationer och underhåll	Byggnadsarbeten
Skyddshjälm					•
Ögon- och ansiktsskydd			•	•	•
Andningsskydd	•	•	•	•	•
Hörselskydd	•	•		•	•
Skyddshandskar	•	•	•	•	
Säkerhetsstövlar	•			•	•
Skyddskläder	•	•	•	•	•

Mer information om skyddsutrustning och användningen av den finns bl.a. i LPA:s broschyr "Skydd i arbetet/Skydda dig själv".

10.4 Användning av skyddsutrustning och övervakning av användningen

En stor del av arbetena inom lantbruksbranschen förutsätter att skyddsutrustning används. Det är emellertid ibland svårt att fastställa behovet av skyddsutrustning i lantbruksarbetet. Många av arbetena utförs utomhus där förhållandena varierar beroende på vädret. Även inomhus kan t.ex. behovet av andningsskydd variera bl.a. beroende på kvaliteten på det material som hanteras. I sådana fall gäller det att noga överväga vilken skyddsutrustning som skall användas. Det är materialet som skall hanteras eller kemikalierna, tillverkarens anvisningar och förhållandena på arbetsplatsen som bestämmer användningsbehovet.

Om du känner dig ens en aning osäker på om du bör använda skyddsutrustning är det anledning att för säkerhets skull göra det. Skyddsutrustning skall användas hela tiden så länge arbetsförhållandena förutsätter det.

Arbetsstagare och studerande är skyldiga att:

- Använda den skyddsutrustning som behövs i arbetet
- Se till att skyddsutrustningen är i användbart skick
- Underrätta arbetsgivaren omedelbart om betydande fel och brister som de upptäcker i skyddsutrustningen

Arbetsgivaren är skyldig att:

- Se till att arbetstagarna och de studerande har tillräckligt med sådan skyddsutrustning som förutsätts i arbetet och som har godkänts för användning
- Ge handledning i användningen av skyddsutrustningen
- Övervaka att skyddsutrustningen används

11 DEN STUDERANDES BEREDSKAP INFÖR PERIODEN INLÄRNING I ARBETET

Läroanstalten är skyldig att se till att den studerande förbereds inför perioden för inläring i arbetet. Den studerande ska ha tillräckliga grundläggande färdigheter när han/hon kommer till arbetsplatsen för inläring.

Den studerande skall innan han eller hon kommer till platsen för inläring i arbetet kunna:

- Arbeta på ett sätt som främjar den egna och andra arbetstagares säkerhet och hälsa i arbetet
- Upprätthålla ordning och renlighet på arbetsplatsen
- Arbeta på ett säkert sätt
- Skydda sig mot och känna till riskkällorna i arbetet
- Agera i avvikande situationer och kunna ge första hjälpen
- Utföra sina arbetsuppgifter utan att orsaka konflikter

Det är skäl att redogöra för den studerandes kunskaper om arbetssäkerheten i en separat utredning. Då känner den handledande läraren till vilka kunskaper den studerande har och det är lättare att förmedla upplysningen till inlärningsplatsen.

Den studerande ska ha tillräckiga kunskaper i första hjälpen för det fall att en olycka inträffar. Han/hon skall ha ett **FH1-kort** eller motsvarande kunskaper innan inlärningsperioden inleds.

Den studerande skall ha de tillstånd som behövs på arbetsplatsen (t.ex. traktorkort och hetaarbeten certifikat).

12 INTRODUKTION AV STUDERANDE

Introduktionen utgör en viktig del av arbetssäkerheten. Introduktionen av studeranden är särskilt viktigt. De studerande är vanligtvis unga personer med liten eller ingen erfarenhet av arbetslivet. Unga oerfarna personer löper en otvivelaktigt större risk att råka ut för olycksfall än mer erfarna arbetstagare. Det är speciellt under de första dagarna som olycksfallsrisken är särskilt hög.

En väl genomförd introduktion grundar sig på förhandsplanering. Det lönar sig att använda en checklista eller en plan för introduktionen. Introduktionen kan bestå av kunskap om arbetsgemenskapen, rutinerna och handledning i arbetet. Ansvaret för introduktionen ligger hos arbetsgivaren och i praktiken är det arbetsplatshandledaren som sköter introduktionen av den studerande. Det är emellertid också möjligt att det vid behov är en annan person som genomför introduktionen.

Den studerande bör aktivt ställa frågor och söka svar på de funderingar kring arbetet eller arbetsmiljön som han/hon har.

Viktiga aspekter i introduktionen med tanke på säkerheten i arbetet är:

- Säkra arbetsätt och arbetsanvisningar
- Säkerhetsanvisningar och säkerhetsbestämmelser
- Hälsorisker och andra risker i arbetet
- Skydd mot risker och olägenheter i arbetet
- Arbetsredskap och deras användning
- Reparationer och underhåll samt rutiner vid exceptionella situationer
- Frågor kring första hjälpen
- Arbetarskyddsverksamheten och arbetarskyddsorganisationen på arbetsplatsen

Introduktionen är speciellt viktig när arbetsuppgifterna ändras och innan nya arbetsredskap eller arbets- och produktionsmetoder tas i bruk.

Eventuella intyg över kunskaper i arbetssäkerhet som den studerande får ersätter inte introduktionen och handledning i säker användning av maskiner och anordningar.

Introduktionen skall fortgå om det blir tydligt att säkerhetsanvisningarna inte följs eller det har uppstått riskfyllda situationer i arbetet, inträffat ett arbetsolycksfall eller om man på annat sätt fastställer att det finns behov för ytterligare undervisning.

Ansvarsförsäkringarna **ersätter inte** sådana skador som vållas av studeranden om de har skett på grund av **bristfällig introduktion**, handledning i arbetet, brist på arbetsledning eller övervakning.

På många gårdar och lantbruksföretag tillämpas kvalitetsledningssystem. Då ingår introduktionen i kvalitetsledningssystemets funktioner. Bland bilagorna finns en modell av en checklista för introduktionen (bilaga 2).

13 STUDERANDE MED SÄRSKILDA BEHOV I SAMBAND MED INLÄRNING I ARBETET

Med begreppet studerande med särskilda behov avses studerande som behöver stöd i sina studier och vars studieframgång kräver särskild uppmärksamhet. En del av de studerande med behov av särskilt stöd behöver specialundervisning, men för en del räcker det med stöd i studierna och inläring i arbetet. De särskilda behoven kan yppa sig på många olika sätt: som läs- och skrivsvårigheter, koncentrationssvårigheter, gestaltningssvårigheter och som sociala problem och beteendessvårigheter.

Enligt läroplanen för lantbruksbranschen ska studerande med särskilda behov med tanke på inlärningsberedskapen och inlärningsstilen ägnas särskild uppmärksamhet. Vid behov ska stödformer utarbetas för dem. Om den studerande behöver specialundervisning tas det fram en individuell plan (IP) för hur undervisningen skall ordnas (HOJKS på finska) i vilken man definierar den studerandes behov av stöd. Det är viktigt att klarlägga och identifiera den studerandes behov av stöd redan innan inlärningsperioden inleds. Utgångspunkten för stödet skall vara den studerandes individuella behov.

I samband med utarbetningen av planen lönar det sig att besöka platsen för inläring och planera inlärningsperioden i samråd med den studerande och arbetsplatshandledaren. Detta för att den arbetsplatsförlagda inläringen kan ske tryggt och så den studerandes individuella utveckling och inläring stöds.

Risken för olycksfall bland studerande med särskilda behov är ibland större än bland de andra studeranden. Därför är det viktigt att man ägnar särskild uppmärksamhet för deras introduktion.

Studerande med särskilda behov kan behöva mer introduktion och upprepning än andra studeranden. Det lönar sig att använda bilder och annat material som förstärker inläringen vid introduktionen. Vid behov skall introduktionen ordnas oftare och omfatta mindre information per gång än introduktionen för andra studeranden. Vissa studeranden med särskilda behov behöver stöd och handledning under hela inlärningsperioden.

14 YRKESPROV FÖR PÅVISANDE AV YRKESKUNNANDE

Yrkesprov för påvisande av yrkeskunnande är den del av studierna där den studerande påvisar sin yrkesskicklighet under förhållanden som motsvarar en genuin arbetsituation. Yrkesprov avläggs antingen vid läroanstalten eller i samband med den arbetsplatsförlagda inläringen på arbetsplatsen.

Planeringen, genomförandet och bedömningen av yrkesprov för påvisande av yrkeskunnandet sker i samarbete mellan den studerande, utbildningsanordnaren och företrädaren för arbetslivet. Yrkesprov som avläggs i anslutning till inläring i arbetet motsvarar bäst de krav som ställs på att provsituationen skall motsvara en autentisk situation på arbetsplatsen. I planeringen av inläring i arbetet skall också avläggandet av yrkesprovet planeras.

I planeringen beaktas yrkesprovets svårighetsgrad och eventuella specialarrangemang som anordnandet av yrkesprovet medför med tanke på arbetssäkerheten. Specialarrangemang kan gälla arbetsuppgifter som skall utföras med en medhjälpare. För platsen där yrkesprovet avläggs gäller samma krav på arbetssäkerheten som vid platsen för inläring. Inför yrkesprovet går man tillväga på samma sätt som inför inläring i arbetet med tanke på vilka arbetarskyddsåtgärder som skall vidtas. Man ser också till att **yrkesprovsmiljön** liksom **maskiner** och **anordningar** är säkra. Som hjälp kan man använda olika slag av checklistor.

Om yrkesprovet avläggs vid läroanstalten eller i ett annat företag är det viktigt att se till arbetssäkerheten. För att garantera arbetssäkerheten rekommenderas att det görs en kartläggning över arbetarskyddet för yrkesprovsmiljön, maskinernas och anordningarnas del.

Kunskapsområden i anslutning till arbetssäkerheten och arbetshälsan som förutsätts i grunderna för yrkesprovet i grundexamen inom lantbruket är bl.a.:

- Se till sin egen, arbetskollegornas och kundernas säkerhet
- Se till upprätthållandet av arbetsförmågan
- Se till ordningen och renligheten i arbetsmiljön
- Trygg hantering av traktorn
- Trygg hantering av djur
- Färdigheter i att ge första hjälpen

Innan yrkesprovet avläggs ska den studerande introduceras tillräckligt väl i yrkesprovet. Om arbetssäkerheten trots handledning äventyras skall provet avbrytas.

LAGAR OCH BESTÄMMELSER SOM GÄLLER SÄKERHETEN INOM INLÄRNING I ARBETET

- Lag om yrkesutbildning **630/1998**
- Förordning om yrkesutbildning 811/1998
- Arbetarskyddslagen **738/2002**
- Lag om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen **44/2006**
- Statsrådets förordning om arbeten som är särskilt skadliga och farliga för unga arbetstagare **475/2006**
- Lag om unga arbetstagare **998/1993**
- Arbetstidslagen **605/1996**
- Social- och hälsovårdsministeriets förordning om en förteckning över exempel på arbeten som är farliga för unga arbetstagare **128/2002**
- Arbetsministeriets beslut om lätta arbeten lämpliga för unga **1431/1993**
- Statsrådets förordning om krav för säkerhet och hälsa på arbetsplatsen **577/2003**
- Statsrådets beslut om personlig skyddsutrustning **1406/1993**
- Statsrådets beslut om val och användning av personlig skyddsutrustning i arbetet **1407/1993**
- Statsrådets beslut om anskaffning, trygg användning och besiktning av maskiner och annan arbetsutrustning som används i arbete **856/1998**
- Statsrådets beslut om manuellt utförda lyft och flyttningar i arbetet **1409/1993**
- Statsrådets förordning om kemiska agenser i arbetet **715/2001**
- Lag om ersättning för skada eller sjukdom som har uppkommit under studierelaterade förhållanden som är jämfällbara med arbete **1318/2002**
- Skadeståndslag **412/1974**

KÄLLFÖRTECKNING

- Grunder för läroplanen inom den yrkesinriktade grundutbildningen och för fristående examina. Grundexamen i lantbruksbranschen 2001. Utbildningsstyrelsen.
- Arbetarskyddslagen 738/2002.
- RP 59/2002 rd Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om skydd i arbete och till vissa lagar som har samband med den. Motivering.
- Förordning om yrkesutbildning 811/1998.
- Handbok för arbetsplatser om inlärn timer i arbetet (på finska). Taloudellinen tiedotustoimisto 2003.
- Lag om yrkesutbildning 630/1998 (jämte förändringar 479/2003).
- Utbildningsministeriets promemoria av den 30.10.2003. Arbetarskyddet i yrkesutbildningen.
- Lag om unga arbetstagare 998/1993.
- Statsrådets förordning om arbeten som är särskilt skadliga och farliga för unga arbetstagare 475/2006
- Social- och hälsovårdsministeriets förordning om en förteckning över exempel på arbeten som är farliga för unga arbetstagare 128/2002.
- Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt. Arbetarskydd www.mela.fi
- Arbetarskyddsdistrikten www.tyosuojelu.fi
- Arbetarskydd för lantbruksavbytare. Arbetarskyddscentralen 1993.
- Arbetarskyddet vid inlärn timer i arbetet i grundexamen inom maskin- och metallbranschen. Kompendium 18/2004. Utbildningsstyrelsen.
- Arbetarskyddet inom inlärn timer i arbetet i grundexamen i trädgårdsskötsel. Kompendium 9/2004. Utbildningsstyrelsen.
- Undervisningen i arbetarskydd i grundexamen för lantbruksbranschen. Seinäjoen koulutuskuntayhtymä.
- Undervisningsministeriets förordning om yrkesinriktade grundexamina 216/2001.
- Kemikalielagen 744/1989.
- Statsrådets beslut om val och användning av personlig skyddsutrustning i arbetet 1407/1993.
- Statsrådets beslut om personlig skyddsutrustning 1406/1993.
- Arbetstidslagen (605/1996).
- Lag om ersättning för skada eller sjukdom som har uppkommit under studierelaterade förhållanden som är jämförbara med arbete 1318/2002.
- Lag om olycksfallsförsäkring 608/1948
- Arbetarskyddet vid inlärn timer i arbetet i grundexamina inom byggnadsbranschen och hus teknik. Utbildningsstyrelsen 2001.
- Hevoset ja työturvallisuus – turvallinen työskentely hevosten kanssa. Arbetarskyddscentralen 2005.
- Statistikcentralen Työtapatu rmatilanne Suomessa vuonna 2003 www.stat.fi
- Lag om vissa tekniska anordningars överensstämmelse med gällande krav 1016/2004
- Työteho seuran maataloustiedote. Vakavat tapaturmat maataloilla – Tapaturmien syyt ja ehkäisykeinot. Janne Karttunen 2005
- Eläinten siirrot tuotantotiloissa. Työteho seura 2004.

WEBBPLATSER OM INLÄRNING I ARBETET OCH ARBETSSÄKERHET

TONET Informationstjänst för inläring i arbetet: www.edu.fi/tonet

Utbildningsstyrelsen: www.oph.fi

Europeiska Arbetsmiljöbyrån: www.fi.osha.eu.int

Arbetarskyddsdistrikten: www.tyosuojelu.fi

Arbetarskyddscentralen: www.tyoturva.fi

Arbetarskyddsfonden: www.tsr.fi

Finlands Arbetarskyddsföretagförbund www.styl.fi

Sme-företagens riskhantering: www.pk-rh.com

Arbetshälsoinstitutet: www.ttl.fi

Finlands Läkarförbund: www.laakariliitto.fi

Työtehoseura: www.tts.fi

Social- och hälsovårdsministeriet: www.stm.fi

Olycksfallsförsäkringsanstaltens förbund (OFF) www.vakes.fi/tvl/suomi

LPA Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt: www.lpa.fi

FINLEX Statens författningsdata: www.finlex.fi

BILAGOR

- Bilaga 1. Utbildningsministeriets promemoria av den 30.10.2003. Arbetarskyddet i yrkesutbildningen.**
- Bilaga 2. Checklista för introduktion i arbetet**
- Bilaga 3. Verksamhetsprogram för arbetarskyddet vid småföretag**
- Bilaga 4. Checklista för säkerheten i arbetet och riskbedömning**
- Bilaga 5. Anmälan om riskfylld situation**
- Bilaga 6. Besiktningar av lyftanordningar och vissa andra arbetarskap enligt anordningsgrupp**

UNDERVISNINGSMINISTERIET
16.10.2003

ARBETARSKYDDET I YRKESUTBILDNINGEN

Följande promemoria omfattar vissa bestämmelser om yrkesutbildning samt centrala bestämmelser som har anknytning till den nya arbetarskyddslagens tillämpningsområde samt arbetsgivarens och arbetstagarnas skyldigheter. Arbetarskyddslagen innehåller också bestämmelser om arbete och arbetsförhållanden som inte behandlas i denna promemoria. I promemorian behandlas dessutom ersättning av olyckor i samband med studier samt frågor i anslutning till användning av personlig skyddsutrustning.

1. STUDERANDES RÄTT TILL EN TRYGG STUDIEMILJÖ

Enligt 28 § lagen om yrkesutbildning 630/1998 har en studerande rätt till en trygg studiemiljö. Rätten till en trygg miljö täcker både den psykiska och fysiska miljön. Bestämmelserna om en trygg studiemiljö kompletterades genom de bestämmelser som trädde i kraft 1.8.2003 (Lagen om ändring av lagen om yrkesutbildning 479/2003). I samband med att läroplanen utarbetas skall utbildningsanordnaren utarbeta en plan för att skydda de studerande mot våld, mobbning och trakasseri samt verkställa planen och övervaka att den iakttas och förverkligas. Utbildningsanordnaren skall också göra en sådan bedömning av riskerna i arbetet som avses i 10-11 § arbetarskyddslagen 738/2002 i fråga om arbete som utförs i läroanstalterna och på läroanstalternas praktikarbetsplatser.

Enligt 19 § lagen om yrkesutbildning 630/1998 svarar arbetsgivaren, enligt vad som bestäms och föreskrivs i fråga om arbetstagare, för studerandes skydd i arbetet vid utbildning som ordnas på en arbetsplats i samband med praktiska arbetsuppgifter även då studeranden inte står i arbetsavtalsförhållande till arbetsgivaren. Enligt 5 § förordningen om yrkesutbildning 811/1998 skall utbildningsanordnaren underrätta arbetsgivaren om detta ansvar för skydd i arbetet.

Även utbildningsanordnaren ansvarar för den studerandes arbetarskydd. Utbildningsanordnaren skall handla så att rätten till en trygg studiemiljö förverkligas också under inlärningsperioder på arbetsplatser. Utbildningsanordnaren skall innan ett avtal om inläring i arbetet ingås utreda hur inläringen i arbetet kan ordnas på ett tryggt sätt. Utbildningsanordnaren svarar för att den studerande har tillräckliga basfärdigheter för att tryggt kunna arbeta och studera på arbetsplatsen. Den information som gäller den studerandes färdigheter skall förmedlas också till arbetsplatsen. Utbildningsanordnaren skall försäkra sig om att arbetsgivaren på den plats där inläringen i arbetet äger rum har gjort de utredningar om riskerna i arbetet som avses i 10 och 11 § arbetarskyddslagen 738/2002. Det gäller att särskilt försäkra sig om att bestämmelserna i lagen om unga arbetstagare 998/1993 och förordningen om skydd för unga arbetstagare 508/1986 har beaktats. Utbildningsanordnaren ansvarar också för att den studerande avgiftsfritt har tillgång till de arbetsredskap, maskiner, anordningar och skyddskläder samt sådan i arbetarskyddsbestämmelserna förskrivna utrustning som behövs för att undervisningen skall kunna ordnas i läroanstalten och på läroanstaltens praktikarbetsplatser (med skyddskläder och sådan utrustning som arbetarskyddet förutsätter avses sådan personlig skyddsutrustning som avses i 15 § arbetarskyddslagen).

2. DEN NYA ARBETARSKYDDSLAGSTIFTNINGEN

Den nya arbetarskyddslagen (738/2002) trädde i kraft 1.1.2003 och ersätter lagen om skydd i arbete från 1958. I den nya lagen framhävs säkerhetshandling som baserar sig på arbetsplatsens

egen verksamhet. Arbetsgivaren skall på arbetsplatsen identifiera de olägenheter och risker som beror på arbetet, undanröja eller rätta till dem samt bedöma de kvarvarande riskernas och olägenheternas betydelse för arbetstagarnas säkerhet och hälsa. Lagen framhäver också betydelsen av samarbete mellan arbetsgivaren och arbetstagaren. Nya bestämmelser finns bl.a. om belastning i arbetet, risk för våld och ensamarbete.

2.1 Tillämpning av arbetarskyddslagen i yrkesutbildningen

Arbete i samband med utbildningen som sker i anställningsförhållande

Enligt 2 § arbetarskyddslagen 738/2002 skall lagen tillämpas på arbete som utförs på grundval av arbetsavtal samt på arbete som utförs i tjänsteförhållande eller därmed jämförbar offentliganställning.

Den utbildning som äger rum på arbetsplatser ordnas i allmänhet så att den studerande inte står i anställningsförhållande till arbetsgivaren. Om särskilt avtalas om saken kan inläring i arbetet genomföras också inom ramen för ett anställningsförhållande. Arbetarskyddslagen 738/2002 blir då tillämplig, liksom även vid läroavtalsutbildning, redan med stöd av 2 §.

Arbete i samband med utbildningen som inte sker i anställningsförhållande

Arbetarskyddslagen tillämpas enligt 4 § 1 mom. 1 punkten på elevers och studerandes arbete i samband med utbildningen också när den studerande inte står i anställningsförhållande till arbetsgivaren. Med arbete i samband med utbildningen avses i vid bemärkelse oberoende av utbildningsform och läroanstalt olika typer av arbetspraktik, praktisk undervisning jämförbar med arbete och inlärningsperioder på arbetsplatser. Detta kan ske antingen i läroanstalten eller på någon annan plats som anvisas eller godkänns av utbildningsanordnaren. Till tillämpningsområdet hör dock i allmänhet inte teoretisk undervisning under lektioner eller föreläsningar. På den som utför arbetet, dvs. studeranden, tillämpas på motsvarande sätt arbetarskyddslagens bestämmelser om arbetstagare.

Enligt 4 § 2 mom. arbetarskyddslagen 738/2002 skall bestämmelserna om arbetsgivare tillämpas på utbildningsanordnaren, om arbetet äger rum i en läroanstalt eller på något annat av utbildningsanordnaren anvisat sätt.

När den studerandes inläring i arbetet inte sker inom ramen för ett anställningsförhållande, skall på skyldigheterna för utbildningsanordnaren och mottagaren av arbetet tillämpas vad som i 3 § arbetarskyddslagen bestäms om hyrt arbete. Den plats för inläring i arbetet som fungerar som mottagare av arbetet ansvarar då för arbetarskyddet medan arbetet pågår på samma sätt som en arbetstagare. För att arbetsgivarens ansvar för arbetarskyddet skall realiseras är det viktigt att utbildningsanordnaren har uppfyllt sina egna skyldigheter när det gäller att säkra en trygg studiemiljö.

Arbetstagaren på den arbetsplats där inläringen i arbetet äger rum (mottagaren av hyrt arbete) skall:

- innan ett arbete inleds tillräckligt noga ange vilka krav på yrkeskompetens arbetet ställer och vilka särdrag som ingår i arbetet samt informera utbildningsanordnaren om detta
- särskilt se till att den studerande introduceras i arbetsuppgifterna och förhållandena på arbetsplatsen och arbetarskyddet samt vid behov ge studeranden information om hur samarbetet och informationen inom arbetarskyddet samt företagshälsovården är ordnade.

Utbildningsanordnaren (den som bedriver uthyrning av arbetskraft) skall:

- informera den studerande om ovan nämnda omständigheter som hänför sig till kraven på yrkeskompetens och särdragen i arbetet
- särskilt försäkra sig om att den studerande innehar adekvat yrkeskompetens och tillräcklig erfarenhet och är lämplig för arbetet.

2.2 Arbetsgivarens skyldigheter (gäller utbildningsanordnaren i egenskap av arbetsgivare samt arbetsgivaren på platsen för inläring i arbetet)

Arbetsgivarens allmänna omsorgsplikt (8 § arbetarskyddslagen)

I 8 § i arbetarskyddslagen bestäms om arbetsgivarens allmänna omsorgsplikt. Arbetsgivaren är skyldig att genom nödvändiga åtgärder sörja för arbetstagarnas säkerhet och hälsa i arbetet. Arbetsgivaren skall bl.a. beakta omständigheter som hänför sig till arbetstagarens personliga förutsättningar, såsom yrkesskicklighet, arbetserfarenhet och ålder.

Utredning och bedömning av riskerna i arbetet (10 § arbetarskyddslagen)

Arbetsgivaren skall med beaktande av arbetets och verksamhetens art tillräckligt systematiskt reda ut och identifiera de olägenheter och risker som beror på arbetet, arbetslokalen, arbetsmiljön i övrigt och arbetsförhållandena samt, när de inte kan undanröjas, bedöma deras betydelse för arbetstagarnas säkerhet och hälsa. I bestämmelsen anges närmare vilka omständigheter som skall beaktas när bedömningen görs.

Skyldigheten att identifiera och bedöma risker gäller alla arbetsplatser. Hur detta sker i praktiken och vilka tillvägagångssätten är beror på branschen, arbetets art och arbetsplatsens storlek samt andra särdrag som föreligger i varje enskilt fall.

Arbete som medför särskild fara (11 § arbetarskyddslagen)

Om den bedömning av riskerna i arbetet som avses ovan visar att arbetet kan medföra särskild fara för olycksfall eller sjukdom, får detta arbete utföras endast av en arbetstagare som är kompetent och som med avseende på sina personliga förutsättningar lämpar sig för arbetet eller av en annan arbetstagare som står under en sådan arbetstagares direkta övervakning. Vad som beaktas är å ena sidan arbetet och arbetsförhållandena och å andra sidan arbetstagarens personliga egenskaper. Kompetensen avgörs av arbetsgivaren. Med kompetens avses närmast tillräcklig yrkesskicklighet och erfarenhet och tillhandahållande av tillräcklig undervisning och handledning.

Undervisning och handledning för arbetstagarna (14 § arbetarskyddslagen)

Arbetsgivaren skall ge arbetstagarna tillräcklig information om olägenheterna och riskerna på arbetsplatsen samt se till att arbetstagarna med beaktande av sitt yrkeskunnande och sin arbetserfarenhet:

- får tillräcklig introduktion i arbetet, arbetsförhållandena på arbetsplatsen, arbets- och produktionsmetoderna, de arbetsredskap som används i arbetet och deras korrekta användning samt säkra arbetssätt i synnerhet innan ett nytt arbete eller en ny uppgift inleds eller arbetsuppgifterna ändras samt innan nya arbetsredskap eller arbets- eller produktionsmetoder tas i bruk
- ges undervisning och handledning i syfte att förhindra olägenheter och risker i arbetet samt för att undvika olägenheter eller risker som arbetet medför för säkerheten eller hälsan
- ges undervisning och handledning med tanke på reglerings-, rengörings-, service- och reparationsarbeten samt störningar och exceptionella situationer och
- vid behov ges kompletterande undervisning och handledning.

Samarbete mellan arbetsgivare och arbetstagare (17 § arbetarskyddslagen)

Arbetsgivaren och arbetstagarna skall tillsammans upprätthålla och förbättra säkerheten på arbetsplatsen.

2.3 Arbetstagarnas/ de studerandes allmänna skyldigheter

Arbetsgivaren skall enligt 18 § arbetarskyddslagen iakttä de föreskrifter och anvisningar som arbetsgivaren meddelar i enlighet med sina befogenheter. Arbetstagarna skall även i övrigt iakttä den ordning och renlighet samt omsorgsfullhet och försiktighet som arbetet och arbetsförhållandena förutsätter och som behövs för att upprätthålla säkerhet och hälsa. Utöver dessa allmänna skyldigheter föreskrivs i arbetarskyddslagen om anmälan av fel och bristfälligheter samt om användning av personlig skyddsutrustning, arbetsredskap och farliga ämnen samt säkerhets- och skyddsanordningar.

3. PERSONLIG SKYDDSUTRUSTNING FÖR DE STUDERANDE

Enligt 15 § arbetarskyddslagen skall arbetsgivaren skaffa och till arbetstagarens förfogande ställa ändamålsenlig personlig skyddsutrustning som uppfyller de krav som anges särskilt, om fara för olycksfall eller sjukdom inte kan undvikas eller begränsas tillräckligt genom åtgärder som omfattar arbetet eller arbetsförhållandena. Personlig skyddsutrustning är t.ex. skyddshjälm, hörselskydd, ögon- och ansiktsskydd, andningsskydd och säkerhetsbälten. En arbetstagare, även en studerande, är med stöd av 20 § arbetarskyddslagen skyldig att använda behövlig personlig skyddsutrustning.

Utbildningsanordnaren ansvarar för att den studerande har tillgång till sådan personlig skyddsutrustning som ordnandet av studierna förutsätter i läroanstaltens utrymmen och på läroanstaltens praktikarbetsplatser (4 och 15 § arbetarskyddslagen, 28 § lagen om yrkesutbildning 630/1998 samt 6 § undervisningsministeriets förordning om grunderna för vissa avgifter som tas ut av elever och studerande 1323/2001). Den personliga skyddsutrustning som behövs för att undervisningen skall kunna ordnas kan vid behov, och om så avtalas, kunna användas av de studerande också under inläringen i arbetet. Utbildningsanordnaren skall i samband med bedömningen av riskerna göra nödvändiga planer över anskaffning och användning av den personliga skyddsutrustning som behövs i fråga om varje arbetsställe i läroanstalten och varje praktikarbetsplats.

Arbetsgivaren på den arbetsplats där inläringen i arbetet äger rum skall i samband med den utredning av riskerna som avses i 10 och 11 § arbetarskyddslagen också bedöma vilken skyddsutrustning som behövs på arbetsplatsen. Arbetsgivaren skall skaffa behövlig skyddsutrustning till alla arbetstagare och studerande om detta är nödvändigt för att trygga säkerheten och hälsan i arbetet.

Den personliga skyddsutrustningen skall ha de grundläggande konstruktiva egenskaper som anges i statsrådets beslut om personlig skyddsutrustning 1406/1993. Skyddskläder som används för att avvärja risk för olycka eller sjukdom betraktas som personlig skyddsutrustning. Som personlig skyddsutrustning betraktas inte normala arbetskläder eller anordningar som inte är utformade att skydda arbetstagaren mot olyckor eller sjukdom. Kläder som används i utomhusarbeten betraktas som personlig skyddsutrustning när de skyddar t.ex. mot förfrysning eller annan ohälsa. Bestämelsen gäller inte beklädnad som används för att förhindra att kläderna blir smutsiga.

En arbetstagare kan delta i anskaffningen av personlig utrustning på det sätt som avtalats i kollektivavtalet för branschen. En arbetstagare och studerande kan också använda egen personlig utrustning mot en ersättning. Avtal om fördelning av kostnaderna kan träffas också när den personliga skyddsutrustningen, t.ex. skyddsskor kan användas utanför arbetsplatsen eller läroanstalten. Den studerande kan också skaffa behövlig skyddsutrustning på egen bekostnad om han eller hon inte nöjer sig med den av utbildningsanordnaren erbjudna skyddsutrustningen, som används av de studerandena gemensamt.

Utbildningsanordnaren och arbetsgivaren skall tillsammans, utifrån bedömningen av riskerna, utreda vilken personlig skyddsutrustning som behövs under inläringen i arbetet och hur kostnaderna för denna skall fördelas samt skriva in detta i avtalet om inläring i arbetet.

Arbetsgivaren på den arbetsplats där inläringen i arbetet äger rum ansvarar dock alltid för att arbetstagarens och studerandes skyddsutrustning har de konstruktiva egenskaper som fordras och att skyddsutrustningen är i användbart och funktionsdugligt skick och att den också används i arbetet.

4. ERSÄTTNING AV OLYCKSFALL I SAMBAND MED STUDIER

Den nya lagen om ersättning för skada eller sjukdom som har uppkommit under studierelaterade förhållanden som är jämförbara med arbete (1318/2002) trädde i kraft den 1 januari 2003. Genom lagen upphävdes förordningen från 1948 angående skadestånd för olycksfall vid undervisning (851/1948).

Enligt denna lag betalas ersättning för olycksfall som har lett till att en person i yrkesutbildning, även en person som deltar i fristående examen, har ådragit sig en skada eller sjukdom. Ersättningen gäller studerande i utbildning som leder till examen, handikappade som får undervisning och handledning i tränings- och rehabiliteringssyfte, invandrare i förberedande utbildning samt studerande som deltar i utbildning i huslig ekonomi. Skyddet täcker de praktiska situationer i undervisning, arbetspraktik och inläring i arbetet där det föreligger en väsentlig risk för olycksfall på grund av en situation som är jämförbar med arbete. Ersättningar betalas inte för olycksfall som inträffar i samband med allmänbildande eller intressebetingade studier.

Ett villkor för betalning av ersättning är att olycksfallet har inträffat under förhållanden som är utmärkande för studierna medan den studerande, i läroanstalten eller på något annat ställe som anvisats eller godkänts av utbildningsanordnaren, i enlighet med läroplans- eller examensgrunderna deltagit i sådan praktisk undervisning, sådan inläring i arbetet eller sådan arbetspraktik som är jämförbar med arbete.

Bestämmelsen motsvarar i huvudsak tidigare gällande ersättningspraxis. Ersättning skall betalas för olyckor som inträffar under inläring i arbetet och som har ett naturligt orsakssamband med de förhållanden som är utmärkande för dem. Avsikten är att skyddet skall täcka den praktiska undervisningssituationen som helhet och att de olycksfall som beror på undervisningssituationen skall ersättas. Berättigade till ersättning är t.ex. inte olycksfall som inträffat under teoritimar, gymnastiktimmar, matraster eller andra raster. Enligt bestämmelserna ersätts inte heller olycksfall som inträffat hemma i samband med distansstudier.

Enligt de nya bestämmelserna ersätts också olycksfall som inträffat på vägen till eller tillbaka från praktisk undervisning, inläring i arbetet och arbetspraktik samt avläggande av fristående examen, vilket innebär en utvidgning av tidigare ersättningspraxis. Ersättning betalas för olycksfall som inträffar då den studerande direkt från läroanstalten eller bostaden färdas till eller tillbaka från ett av utbildningsanordnaren anvisat ställe där det ordnas inläring i arbetet eller avläggs fristående examina. Under dessa förflyttningar kan i huvudsak endast sådana olycksfall ersättas som inträffat på den sträcka som är den kortast möjliga mellan läroanstalten och bostaden eller mellan bostaden och platsen för inläringen i arbetet. Olycksfallsskyddet täcker inga avvikelser från denna sträcka. Andra skolresor har inte tagits med i ersättningsskyddet.

Olycksfallsskyddet täcker också utomlands förlagd, tillfällig undervisning och inläring i arbetet i enlighet med läroplans- eller examensgrunderna.

5. FÖRETAGSHÄLSOVÅRD

De som deltar i yrkesutbildning omfattas av studenthälsovården, om de inte står i anställningsförhållande till arbetsgivaren under inläringen i arbetet. Om inläringen i arbetet sker inom ramen för ett anställningsförhållande bestäms företagshälsovårdstjänsterna för visstidsanställda arbetstagare, vilket de studerande är, enligt respektive företags reglemente för företagshälsovården eller annan gällande praxis.

I 11 § lagen om unga arbetstagare 998/1993 föreskrivs att en ung arbetstagare skall genomgå hälsoundersökning i samband med att arbetsförhållandet inleds. Hälsoundersökning krävs dock inte, om arbetsförhållandet är avsett att pågå eller pågår högst tre månader. I fråga om studerande bör bestämmelsen tolkas så att en hälsoundersökning skall göras när utbildningen varar över tre månader.

Slutord

Vid utarbetandet av promemorian har beaktats Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om skydd i arbete och till vissa lagar som har samband med den RP 59/2002 rd, en tillämpningsguide om arbetarskyddslagen som Institutet för arbetshygien publicerat samt regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om olycksfallsförsäkring och av vissa lagar i samband med den samt till lag om ersättning för skada eller sjukdom som har uppkommit under studierelaterade förhållanden som är jämfällbara med arbete RP 245/2002.

Bilaga 2 Checklista för introduktion i arbetet

Sida 1/2

Företag		
Handledare		
Studerande		
Uppgift/Datum då introduktionen inleddes		20

Introduktionsobjekt	Fullföljt	Datum	Kvittering av handledaren	Kvittering av den studerande
Allmän presentation av arbetsplatsen				
presentation av objektet och arbetsplatsen	☐			
personalrum	☐			
företagets produkter och tjänster	☐			
företagets kunder	☐			
företagets rutiner och anvisningar	☐			
Arbetsgemenskap				
presentation av personerna	☐			
företagets organisation och verksamhet	☐			
Arbetsuppgifter och säkerhet i arbetet				
bruks-, service- och skyddsanvisningar för maskiner	☐			
arbetssäkerhetsanvisningar och bestämmelser	☐			
risker och olägenheter i arbetet	☐			
hälsofarliga ämnen	☐			
arbetskläder och arbetsskodon	☐			
personlig skyddsutrustning	☐			
frågor kring kvaliteten i arbetet och verksamheten	☐			
förbindelseleder och trafik	☐			
upprätthållande av ordning och renlighet	☐			
första hjälpen och företagshälsovården på arbetsplatsen	☐			
anmälan om risker, defekter och bristfälliga skyddsanordningar	☐			
arbetarskyddsverksamhet, främjande av arbetsförmågan och ergonomin	☐			

Introduktionsobjekt	Fullföljt	Datum	Kvittering av handledaren	Kvittering av den studerande
Åtgärder i avvikande situationer				
riskkällor i samband med avvikande situationer och katastrofer	☐			
brandlarm och inledande släckning	☐			
skyddsanvisningar och användning av skyddsanordningar	☐			
rutiner vid olycksfall	☐			
Ansvar och skyldigheter				
arbetstagarens och arbetsgivarens skyldigheter och rättigheter	☐			
ombesörjande av den egna och andras hälsa och säkerhet	☐			
ersättningsskyldighet	☐			
arbetstider och pauser	☐			
avtalsfrågor	☐			
Övrigt				

Bilaga 3 Verksamhetsprogram för arbetarskyddet för småföretag

Sida 1/2

FÖRETAGETS NAMN	
MÅL	
I programmet strävar vi efter att utgående från våra resurser främja säkerheten och hälsan på arbetsplatsen och verksamhet som upprätthåller arbetstagarnas arbetsförmåga och handlingskraft.	
BESKRIVNING AV ARBETARSKYDDSVERKSAMHETEN	
Varje år i _____ (månad) genomför vi en bedömning av risker och problem i arbetsförhållandena och våra rutiner på en separat bedömningsblankett (bilaga 1). Utgående från bedömningen utarbetar vi ett utvecklingsprogram för följande år och utser ansvarspersoner och tidslägger åtgärderna.	
Genomförandet av utvecklingsprogrammet övervakas av företagaren/arbetarskyddschefen och det granskas och uppdateras vid behov i samband med bedömningen i _____ (månad).	
ORGANISATION	
Arbetarskyddsansvaret	
<ul style="list-style-type: none">• Alla bär ett allmänt ansvar för den egna och andras säkerhet.• Företagaren har det övergripande ansvaret även för arbetarskyddet.• Arbetarskyddschefen svarar för samarbetet och dess utveckling, ser till att bestämmelserna som gäller arbetarskyddsfrågorna skaffas till arbetsplatsen och informerar om dem.• Arbetarskyddsfullmäktig gör sig förtrogen med bestämmelser och föreskrifter om arbetarskyddet och deltar i arbetarskyddsinspektionerna som genomförs på arbetsplatsen. Han/hon ska främja arbetarskyddet.• Personalen arbetar i enlighet med arbetsanvisningarna, använder vid behov skyddsutrustning och redskap och sköter dem omsorgsfullt. Riskfyllda situationer, olycksfall och brister i arbetsförhållandena och defekta arbetsredskap anmäls för chefen.• Allvarliga olycksfall anmäls också till polisen och arbetarskyddsdistriktet.	
Arbetarskyddssamarbetet och ansvarspersoner	
Arbetarskyddschef	Arbetarskyddsfullmäktig

Företagshälsovård	
Namn	Adress
Företagshälsovårdare	Företagshälsovårdsläkare
Verksamhet som befrämjar arbetsförmågan och arbetstagaren	
Bilagor Bilaga 1 Riskbedömning Bilaga 2 Utvecklingsprogram för säkerheten i arbetet	

Bilaga 4 Checklista för säkerheten i arbetet och riskbedömning

Sida 1/4

Företagets namn		
Företagarens namn		
Bedömningen utfördes av/datum		. . 20

ALLMÄNT OM SÄKERHETEN I ARBETET

Objekt	Läge	Överenskomna åtgärder
Verksamhetsprogrammet för arbetarskydd		
Utvärdering av riskkällorna		
Företagshälsovård		
Räddningsplan		

KARTLÄGGNING AV RISKKÄLLOR OCH RISKBEDÖMNING

Identifiering av faror och riskkällor och fastställande av riskernas storlek

Risksannolikhet

Följderna av att händelsen inträffar

1 = osannolik
2 = möjlig
3 = sannolik

1 = lindriga följder
2 = skadliga följder
3 = allvarliga följder

Riskenivån hos det objekt eller område som bedömningen gäller bestäms utgående från hur sannolikt det är att den riskfyllda händelsen inträffar och hur allvarliga följderna av händelsen är.

Riskens sannolikhet	Följderna av händelsen		
	1 Lindriga	2 Skadliga	3 Allvarliga
1 Osannolik	1 Obetydande risk	2 Acceptabel risk	3 Måttlig risk
2 Möjlig	2 Acceptabel risk	3 Måttlig risk	4 Betydande risk
3 Sannolik	3 Måttlig risk	4 Betydande risk	5 Oacceptabel risk

Bedömning av faromomenten		Bedömningsobjekt/-område		
Risk	Sannolikheten för händelsen (1-3)	Händelsens följder (1-3)	Risk-nivå (1-5)	Beakta hos objektet!
Fysiska risker				<ul style="list-style-type: none"> - förbindelseleder, skydds-räck - allmän ordning och reda - skyddsanordningars och skyddsutrustningens skick - besiktningar av anordningar - belysning och sebarhet - manuella lyft och ergonomi - temperaturförhållanden - säkra arbetssätt och bruks- och säkerhetsanvisningar - bullernivå - föremål som faller, kastas, sticker, att fastna i föremål
falla				
halka				
snubbla				
klämmas				
stöta ihop				
kvävas				
hetta, kyla				
buller, vibrationer				
annan fysisk risk				
El- och strålningsrisker				<ul style="list-style-type: none"> - el-anordningars och installationers skick - besiktning av anordningar - bruks- och säkerhetsanvisningar
elektrisk stöt				
strålning				
Kemikalierisker				<ul style="list-style-type: none"> - kemikaliers bruks- och säkerhetsanvisningar samt märkning - hantering av kemikalier - hanteringsredskap för kemikalier - skyddsutrustning och första hjälpen
kemikalieolycka				
kemikalier i andningsluften				
övrig exponering för kemikalier				
Risker för brännskador				<ul style="list-style-type: none"> - skyddsanordningar och -redskap - bruks- och säkerhetsanvisningar
Risk för yrkes-sjukdom				
damm och föroreningar i luften				<ul style="list-style-type: none"> - luftkvalitet och ordning och reda vid arbetsstället - skyddsutrustning - manuella lyft, arbetsställning och arbetsvariation - säkerhetsanvisningar
fysisk överansträngning				
övriga risker för yrkessjukdomar				
Biologiska risk-faktorer				<ul style="list-style-type: none"> - mögeldamm - djursjukdomar som överförs till människan
Psykiska risk-faktorer				<ul style="list-style-type: none"> - psykiska hot - ensamarbete - stress i arbetet
Övrigt				<ul style="list-style-type: none"> - introduktion av arbetstagarna i arbetet - beredskap för första hjälpen - säkerhetsanvisningar, räddningsanvisningar och utrymningsvägar

Beslut om riskernas betydelse

Sida 3/4

Riskenivå	Åtgärder
Obetydande risk (1)	Förutsätter inte åtgärder.
Acceptabel risk	Förebyggande åtgärder behövs inte. Man ska emellertid överväga att genomföra förbättringar som inte medför tilläggskostnader och situationen ska följas upp.
Måttlig risk	Det är nödvändigt att vidta åtgärder för att minska risken. Åtgärderna ska genomföras inom utsatt tid. Om följderna är allvarliga behövs en tilläggsbedömning.
Betydande risk	Arbetet bör inte påbörjas innan risken reducerats. Om risken uppstår i ett arbete som utförs som bäst borde problemet lösas inom en kortare tidsperiod än den som anges för måttliga risker.
Oacceptabel risk	Arbetet får inte påbörjas. Ett redan inlett arbete får inte fortsättas förrän risken har reducerats. Om det inte är möjligt att minska risken ska arbetet förbjudas totalt.

Val och genomförande av åtgärder

Objekt som det har fastställts **en måttlig eller större risk** för (lika stor eller större än tre) förs in i **åtgärdstabellen** (se modell på följande sida). Nödvändiga åtgärder för olika riskobjekt planeras och genomförs. Även mindre risker kan tas med om de åtgärder som de förutsätter lätt kan genomföras.

Bilaga 5 Anmälan om riskfylld situation

Sida 1/2

Företag			
Arbetsutrymme eller plats där situationen uppkom	Anmälare	Datum för händelsen	Klockslag
		___/___20___	___:___
Kort redogörelse för den riskfyllda situationen, händelseförlopp och vad som eventuellt hade kunnat inträffa			
Faktorer som i första hand medverkade till att den riskfyllda situationen uppstod			
☐ Varningsanordningen saknades eller hade avlägsnats	☐ Olämplig klädsel	☐ Oordning i arbetsmiljön	
☐ Defekt i en maskin, anordning eller ett arbetsredskap	☐ Agerande som strider mot arbetarskyddsbestämmelserna	☐ Fysiskt eller psykiskt störningstillstånd	
☐ Fel i konstruktioner eller lyftanordningar	☐ Bristfällig hantering av arbetsprocessen	☐ Oförutsägbar orsak	
☐ Missförhållande i arbetsförhållandena, belysning, temperatur, utrymmesbrist, giftiga ämnen	☐ Fel arbetsmetod	☐ Olycksfall under färden till och från arbetet	
☐ Överraskande uppträdande hos en annan person	☐ Ovarsamhet och likgiltighet	☐ Halka	
☐ Bristfällig yrkeskunskap, ovana	☐ Försummelse av att följa givna anvisningar	☐ Bristfälliga anvisningar	
☐ Annan orsak, vilken?			
☐ Min åtgärd eller	☐ Mitt förslag för att tillbudet inte ska inträffa igen		

Tilläggsuppgifter om den riskfyllda situationen
Har liknande riskfyllda situationer inträffat tidigare? ☐ Nej ☐ Ja; när och var?
Har liknande situationer anmälts tidigare, när och för vem? ☐ Nej ☐ Ja; när och för vem?
Ansvarsperson ☐ Korrigerings- eller ändringsåtgärder vidtagna Datum för verkställande ___/___20__
☐ Behandlad på avdelningens möte ☐ Den riskfyllda situationen har behandlats med handledande lärare ___/___20__
Anmärkningar
DELGIVNING: Arbetsgivare, arbetarskyddschef, arbetsplatshandledare, arbetarskyddsfullmäktig, handledande lärare, anmälaren

Bilaga 6 Besiktningar av lyftkranar och vissa andra arbetsredskap enligt anordningsgrupp

Sida 1/1

Anordningsgrupp	Typkontroll	Ibruktagningsbesiktning	Återkommande besiktning
Fordonslyftkran	Utförs inte	Utförs (1)	Utförs (1)
Fordonslyft	Utförs EG-typning, NB ^{x)}	Utförs (2)	Utförs (2)
Personlyftanordning	Utförs EG-typning, om h>3m, NB ^{x)}	Utförs (2)	Utförs (2)
Lastbilkran	Utförs inte	Utförs (2)	Utförs (3)
Lyftkran över 25 tonmeter	Utförs inte	Utförs (2)	Utförs (2)
Lyftkran Övrig, lyft över 500 kg	Utförs inte	Utförs (3)	Utförs (3)
Lyftkranens radio-styrningssystem	Utförs inte	Utförs (1) även vid installation på lyftkran i bruk	Utförs inte separat, jmf lyftkransbesiktningarna (3)
Byggnadshiss	Nationell typbesiktning	Utförs (1)	Utförs (1)
Tornkran	Utförs inte	Utförs (1)	Utförs (1)
Lyfthjälpmedel	Utförs inte	CE-märkning enligt maskinbeslutet	Utförs (4)
Manuella vinschar	Utförs inte	CE-märkning enligt maskinbeslutet	Utförs (4)
Bak- och sidogavellyftar på fordon	Utförs inte	CE-märkning enligt maskinbeslutet	Utförs (4)
Lastningsplattformar	Utförs inte	CE-märkning enligt maskinbeslutet	Utförs (4)
Arbetsställningar som används till annat än byggnadsarbete	Utförs inte	Utförs (4)	Utförs alltid efter flytt (4)

NB Anmält organ

(1) Sakkunnigsamfund

(2) Sakkunnigsamfund eller sakkunnig

(3) Person som är förtrogen med uppgiften under ledning och övervakning av en tekniker

(4) Person som är förtrogen med uppgiften

^{x)} Obs. Srb om säkerheten hos maskiner 1314/1994, 11§, som ger tillverkaren möjlighet att alternativt tillämpa standarder